

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**INFORMACJA DOTYCZĄCA WYKONANIA W 2021 ROKU WOJEWÓDZKIEGO
PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2018-2025 ORAZ
WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH NA LATA 2018-2025**

INFORMACJA

SEJMIK WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

OPOLE, marzec 2022

Spis treści

1. REALIZACJA WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2018-2025 W ROKU 2021.....	3
1.1. WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA	3
1.1.1. <i>Kwestie formalne i finansowe.....</i>	<i>3</i>
1.1.2. <i>Uwarunkowania</i>	<i>3</i>
1.2 REALIZACJA DZIAŁAŃ	14
1.3 PODSUMOWANIE	17
2. REALIZACJA WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA LATA 2018-2025 W 2021 R.	19
2.1 WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA	19
2.1.1 <i>Kwestie finansowe</i>	<i>19</i>
2.1.2 <i>Uwarunkowania</i>	<i>19</i>
2.2 DZIAŁANIA	32
2.2.1 <i>Wstęp.....</i>	<i>32</i>
2.2.2 <i>Wsparcie leczenia odwykowego – kształcenie i realizacja zadań WOTUW w 2021 r.</i>	<i>34</i>
2.2.3 <i>Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne online dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2021 r. w ramach programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.....</i>	<i>35</i>
2.2.4 <i>Emisja na portalu nto.pl oraz opublikowanie w wydaniu papierowym Nowej Trybuny Opolskiej tekstów dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2021 r.</i>	<i>37</i>
2.3 PODSUMOWANIE	39

1. Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2025 w roku 2021

1.1. Wprowadzenie i uwarunkowania

1.1.1. Kwestie formalne i finansowe

Merytoryczna realizacja zadań w obszarze problematyki narkotykowej wynika z zapisów „*Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2025*” [dalej : „Program PPN” lub „Program”] stanowiącego załącznik nr 3 do „*Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025*” przyjętej Uchwałą Nr XIII/138/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 stycznia 2016 r. z późn.zm.

Wydatki na realizację w/w programu w 2021 r. były finansowane z opłat za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót w kraju napojami alkoholowymi do 18% zawartości alkoholu. Opłaty te będą stanowiły główne źródło finansowania działań w tym obszarze także w kolejnych latach.

1.1.2. Uwarunkowania

Dla skutecznej realizacji przedsięwzięć w obszarze problematyki narkotykowej i we wszystkich podobnych obszarach niezbędne jest posiadanie informacji i wiedzy pochodzących z badań.

W 2019 r. przystąpiono do opracowania projektu i przygotowania realizacji całkowicie nowych regionalnych jakościowych badań zachowań problemowych młodzieży. Projekt ten dotyczył badań młodzieży województwa opolskiego w wieku 15/16 i 17/18 lat, tzn. w takich samych kohortach wiekowych jak w badaniach ESPAD. Nowe badania regionalne rozpoczęte w 2020 r. obejmowały różne zachowania problemowe, w tym dotyczące alkoholu, narkotyków i tytoniu, a ich realizacja opiera się o zespół socjologów z Uniwersytetu Opolskiego. W grudniu 2021 r. zakończone zostały badania jakościowe wraz z wstępnym raportem z tej części badań oraz badania ilościowe. Zakończenie tego etapu projektu badawczego tzn. opracowanie raportu końcowego nastąpiło w lutym 2022 r.

We wstępnym raporcie¹ z grudnia 2021 r. podkreślano pozytywne znaczenie dobrej atmosfery w szkole dla dobrostanu psychicznego uczniów. Atmosferze tej nie sprzyjały sztywne zasady, brak możliwości wymiany poglądów oraz dystans pomiędzy nauczycielami i uczniami.

¹ Magdalena Piejko-Płonka, Karolina Trościanka, Michał Wanke, Dariusz Zawora, Marcin Deutschmann. „Raport z badania zachowań ryzykownych oraz potrzeb i problemów w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży w województwie opolskim”, Opole 2021 r.

Negatywnie na atmosferę w szkole wpływała również presja ze strony szkoły i/lub rodziców na osiągnięcie dobrych wyników oraz porównania w ramach grupy (klasy). W raporcie zwrócono uwagę na sprzeczność pomiędzy akcentowaniem potrzeby osiągania sukcesu a dobrostanem psychicznym uczniów. Kolejne problemy, na które wskazuje raport to kontrolujący model rodzicielstwa oraz bagatelizowanie problemów młodzieży, które z perspektywy rodziców nie są problemami lub są mało znaczące. Wskazano na jednoczesne istnienie rozbudowanej presji na uzyskiwanie przez uczniów wysokich wyników, której poddani są nauczyciele. Wskazywano na pozytywną rolę otwartości na drugiego człowieka, niestosowania stygmatyzowania oraz ważną rolę wartości związanych z dbaniem o siebie i dbaniem o innych.

W przypadku problemów uczniów dotyczących zdrowia psychicznego wskazywano na ważność obserwacji zachowania uczniów, monitorowania frekwencji oraz wyników w nauce. Podkreślano wagę częstszego komunikowania się uczniów z problemami psychicznymi z gronem pedagogicznym, budowaniu prawidłowej, dobrej relacji między uczniami i nauczycielami. Autorzy raportu wskazują na problem deficytu odnośnie posiadania przez szkoły procedur, które w sposób systemowy diagnozowałyby i monitorowały dobrostan psychiczny uczniów. W szkołach potrzebne jest budowanie kultury otwartości tym bardziej, że jak wynika z raportu dla nauczycieli wiedza na temat problemów uczniów z dobrostanem psychicznym jest trudno dostępna. Negatywny wpływ na sytuację ma przeładowanie nauczycieli obowiązkami, a także kłopoty wynikające z coraz większego zapotrzebowania na specjalistyczną pomoc w obszarze diagnozowania, monitorowania i niwelowania problemów ze zdrowiem psychicznym uczniów. Niewystarczająca – w świetle badań - jest również współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi.

Jak wynika z badań - w przypadku problemów uczniów dostęp do pedagoga szkolnego — stanowi standard, gorzej przedstawia się dostęp do psychologa szkolnego, ponadto część rodziców nie jest zainteresowana szerszą współpracą ze szkołą. Część rodziców słabo interesuje się dziećmi i ich problemami, a zgłaszane przez szkołę trudne sytuacje są bagatelizowane. Według badań, w istniejącej sytuacji, uczniowie próbują sobie radzić sami, szukając wsparcia w grupie rówieśniczej.

Nauczyciele z kolei wskazywali na marginalizowanie ich problemów i potrzeb. Brak jest zinstytucjonalizowanego modelu pomocy psychologicznej dla nauczycieli.

Odnosnie pandemii COVID-19 młodzież wskazywała na swoje zbyt małe przyswojenie wiedzy w związku z nauką zdalną. Sytuacja ta też powodowała minimalizowanie lub brak kontaktów rówieśniczych. Izolacja spowodowana pandemią skutkowałą pogorszeniem się relacji społecznych młodzieży, stąd też ważne było i jest odbudowywanie lub – w przypadku młodszych

roczników - tworzenie tych relacji. Pandemia spowodowała również ograniczenia w realizacji działań pomocowych adresowanych do uczniów mających problemy z dobrostanem psychicznym.

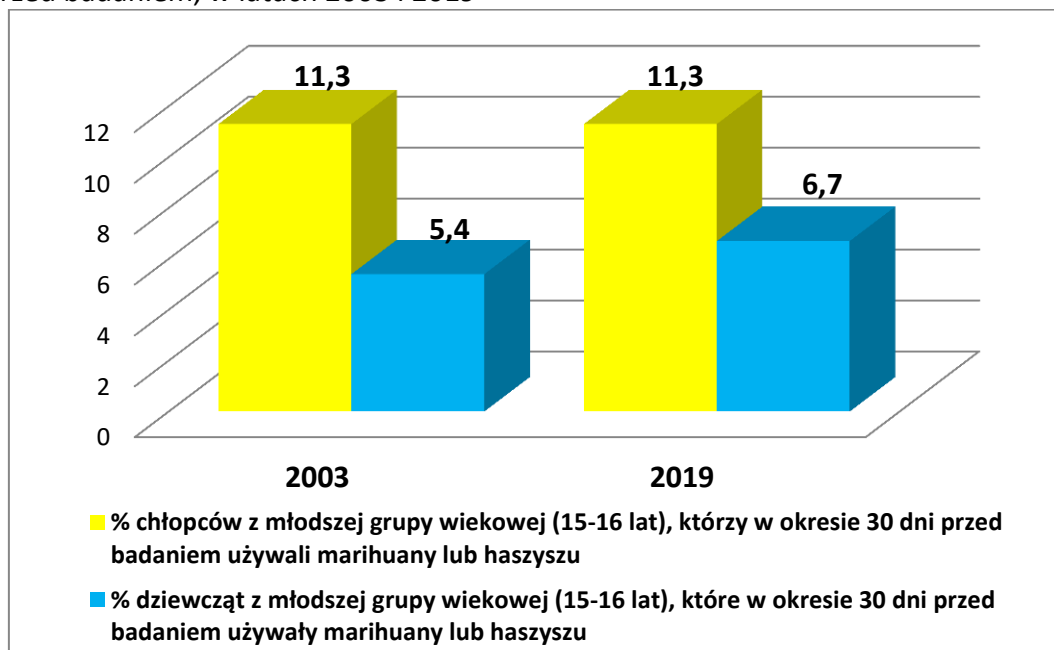
Na etapie raportu wstępnego formułowano następujące wnioski:

1. Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań o systemowym charakterze, które pozwolą na stały, powtarzalny, porównywalny i oparty na standardach naukowych monitoring problemów z dobrostanem psychicznym uczniów.
2. Uznanie przemian wrażliwości młodzieży za potencjał do pracy.
3. Konieczność zatrudnienia, w odpowiednim wymiarze czasu, psychologa w każdej szkole.
4. Wyposażenie (przeciążonych nauczycieli) w odpowiednie kompetencje.
5. Wytworzenie modelu dobrej współpracy międzyinstytucjonalnej związanej z rozwiązywaniem problemów z dobrostanem psychicznym uczniów.
6. Wykorzystanie doświadczeń związanych z pandemią COVID-19 do pozytywnych zmian.

W 2019 roku Instytut Psychiatrii i Neurologii przeprowadził ogólnopolskie badanie ESPAD dotyczące problematyki używania przez młodzież różnych substancji, ich wyniki są zaprezentowane poniżej dla zilustrowania kontekstów realizacji wojewódzkich programów.

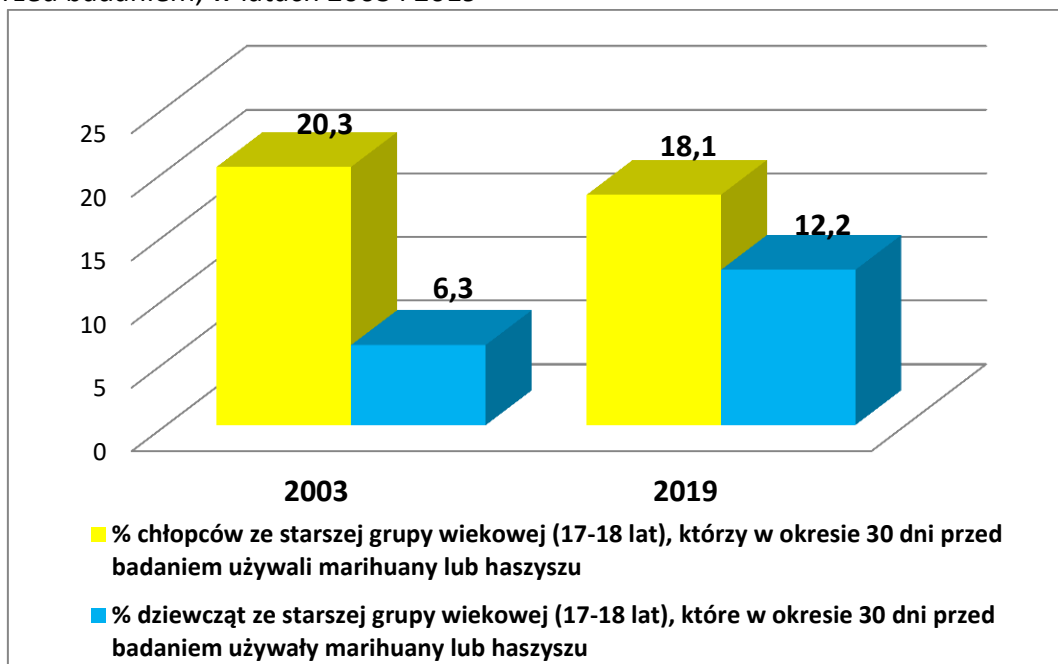
Na początek zwracamy uwagę na wyniki badań dotyczące używania marihuany i haszyszu, tj. najpopularniejszych narkotyków. Mamy tutaj do czynienia ze stabilizacją używania w przypadku chłopców i w młodszej grupie wiekowej dziewcząt, natomiast w przypadku starszych dziewcząt mamy do czynienia z wyraźnym wzrostem.

Wykres 1. Używanie marihuany przez chłopców i dziewczęta z młodszej grupy wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem, w latach 2003 i 2019

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2003 i 2019 r.

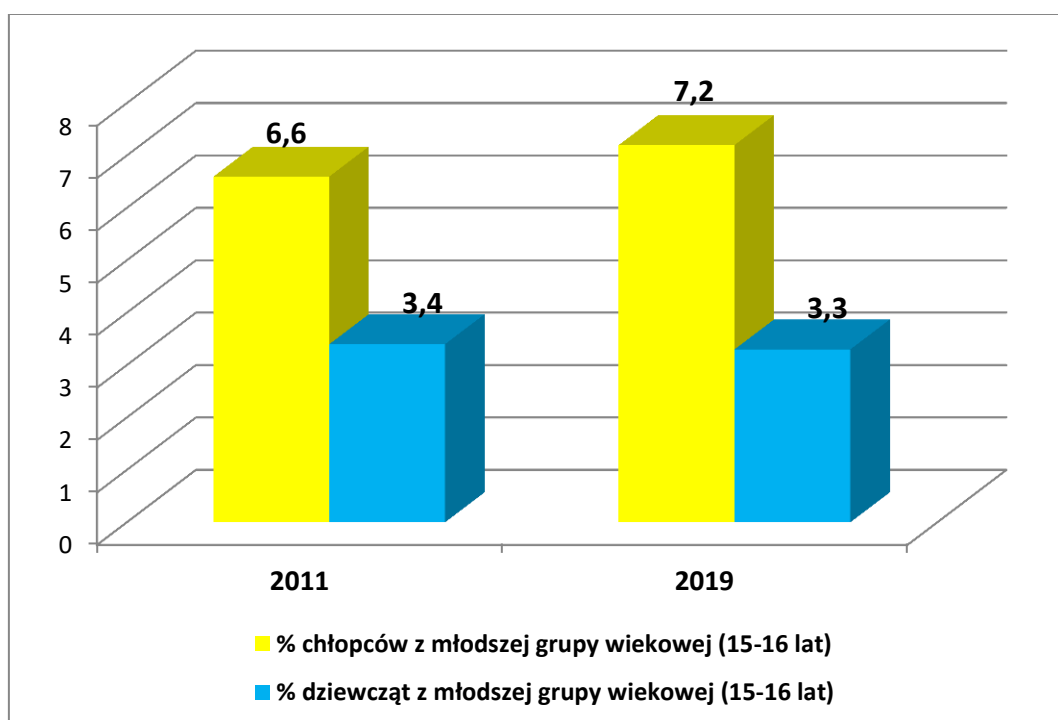
Wykres 2. Używanie marihuany przez chłopców i dziewczęta ze starszej grupy wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem, w latach 2003 i 2019

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2003 i 2019 r.

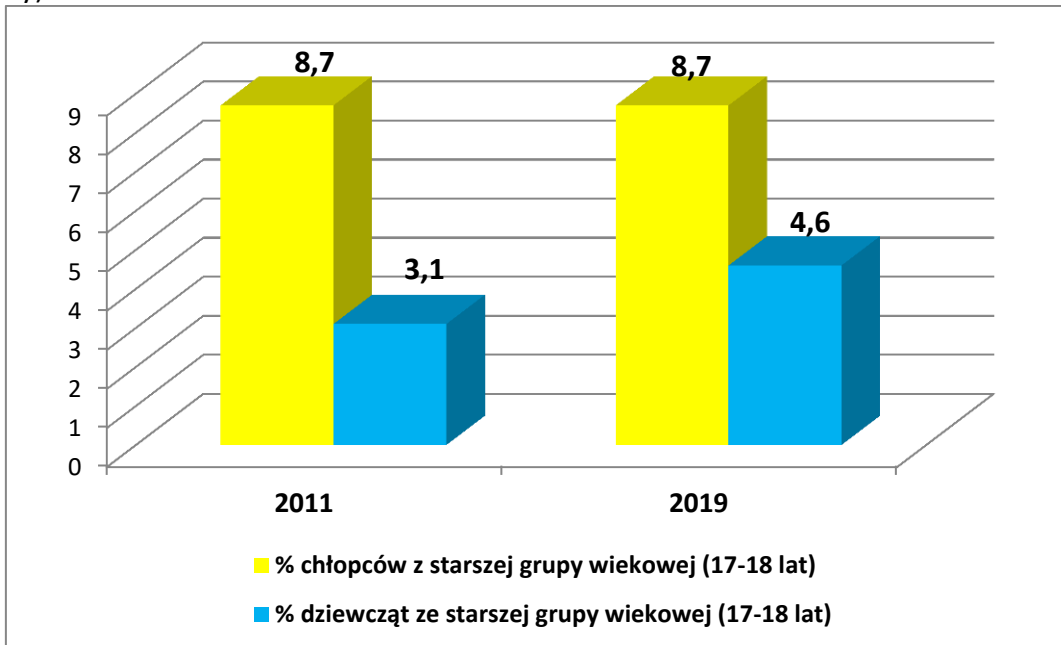
Jak wskazują zaprezentowane niżej wyniki badań dotyczące problemowego używania marihuany w roku 2011 i 2019, mamy do czynienia ze stabilizacją tego używania, za wyjątkiem starszych dziewcząt gdzie mamy do czynienia z nieznacznym wzrostem.

Wykres 3. Symptomy problemowego używania marihuany przez chłopców i dziewczęta z młodziej grupy wiekowej – 2 i więcej odpowiedzi pozytywne w teście PUM (Problemowego używania marihuany) w Polsce w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2011 i 2019 r.

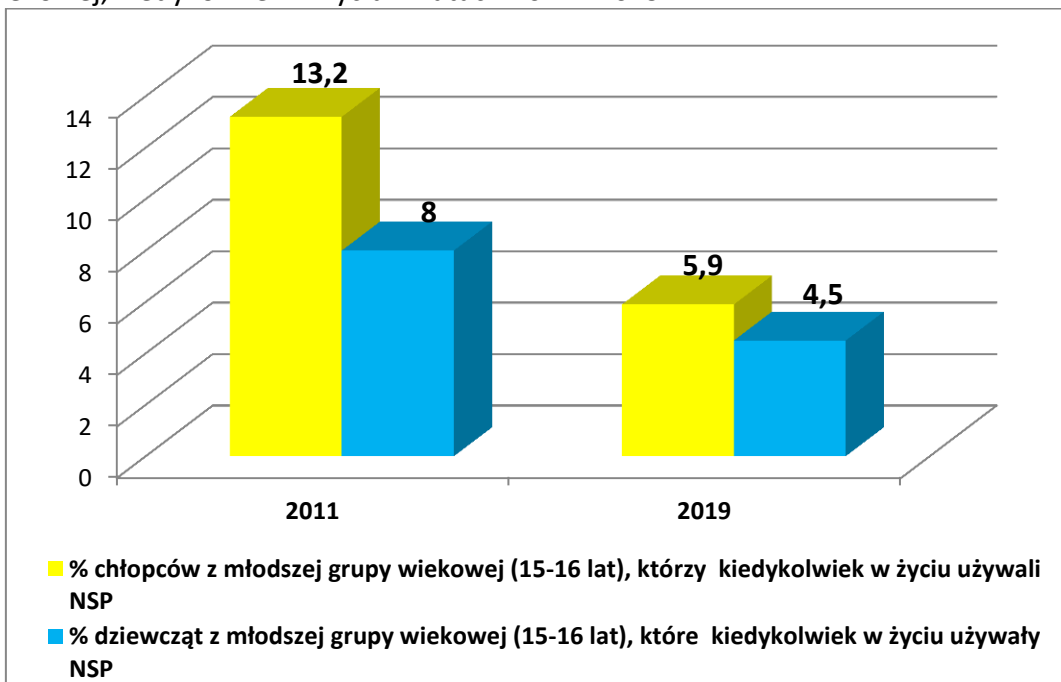
Wykres 4. Symptomy problemowego używania marihuany przez chłopców i dziewczęta ze starszej grupy wiekowej – 2 i więcej odpowiedzi pozytywne w teście PUM (Problemowego używania marihuany) w Polsce w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

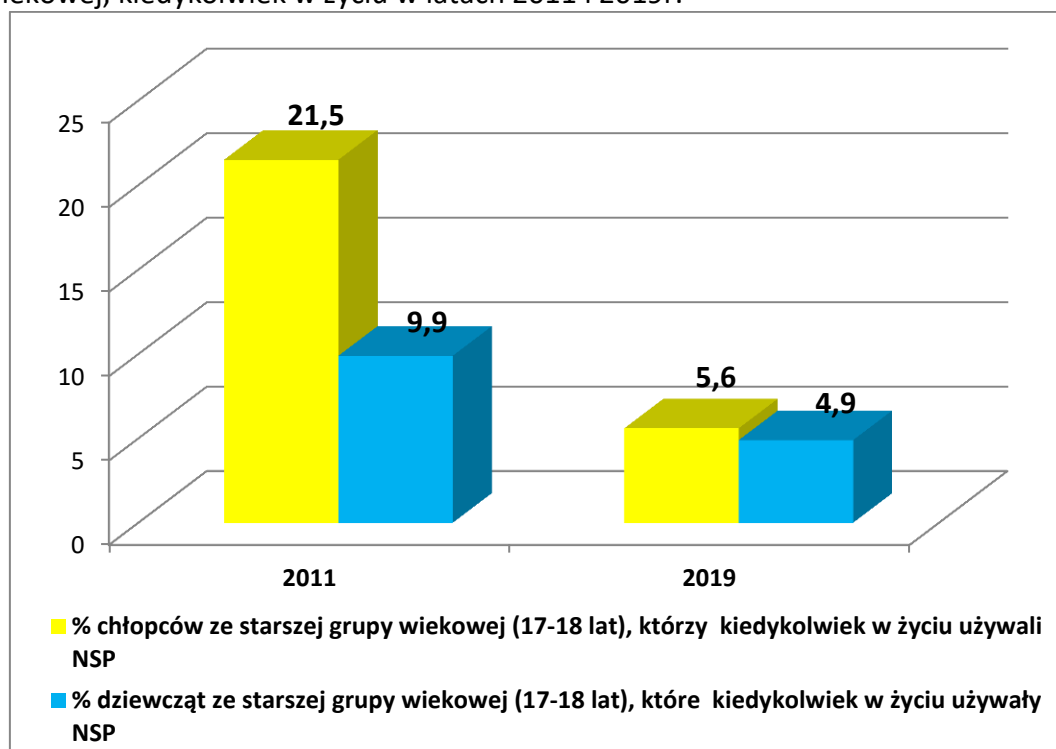
Kolejne wykresy dotyczą używania nowych substancji psychoaktywnych, tzw. NSP lub „dopalacze”. Mamy tutaj do czynienia ze spadkami. Należy jednak zaznaczyć, że każde użycie tych substancji jest ryzykiem ze względu na ich w praktyce nie znany skład, moc oraz oddziaływanie na organizm.

Wykres 5. Używanie Nowych Substancji Psychoaktywnych przez chłopców i dziewczęta z młodziej grupy wiekowej, kiedykolwiek w życiu w latach 2011 i 2019r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

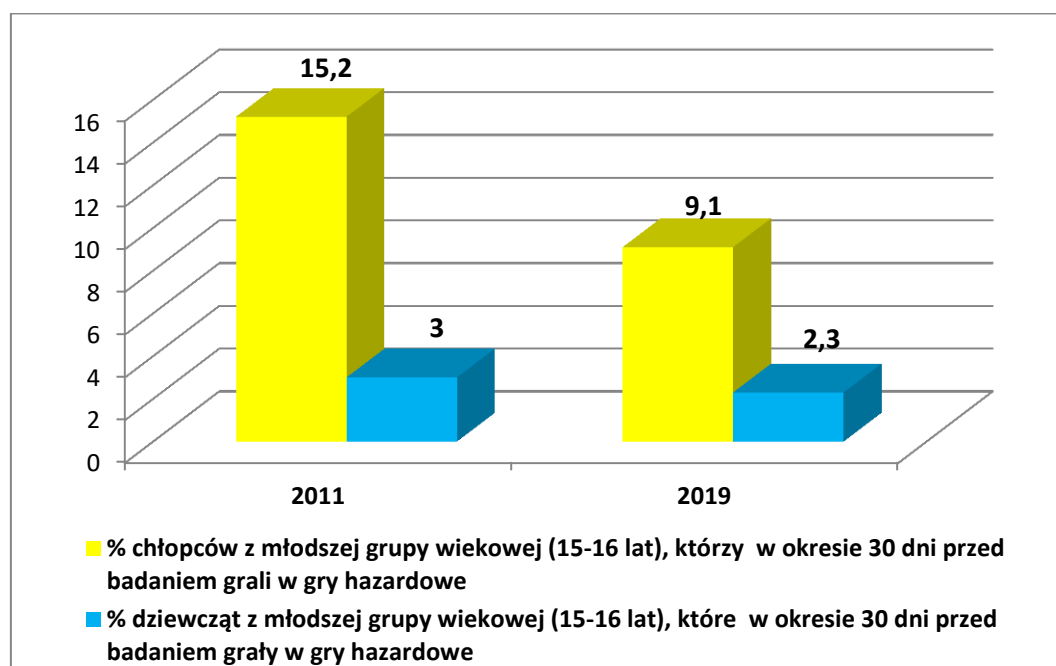
Wykres 6. Używanie Nowych Substancji Psychoaktywnych przez chłopców i dziewczęta ze starszej grupy wiekowej, kiedykolwiek w życiu w latach 2011 i 2019r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 1995-2019.

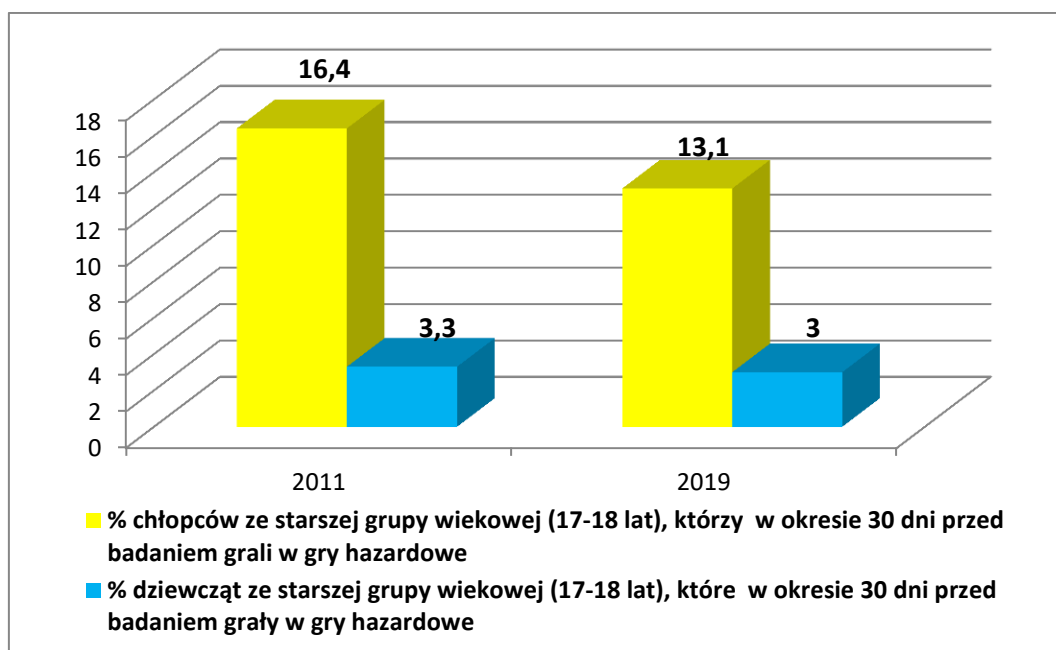
W obszarze tzw. uzależnień behawioralnych można zaobserwować spadki dotyczące osób grających w gry hazardowe w przypadku chłopców i stabilizację wyników w przypadku dziewcząt.

Wykres 7. Granie w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać wśród chłopców i dziewcząt w młodszej grupie wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

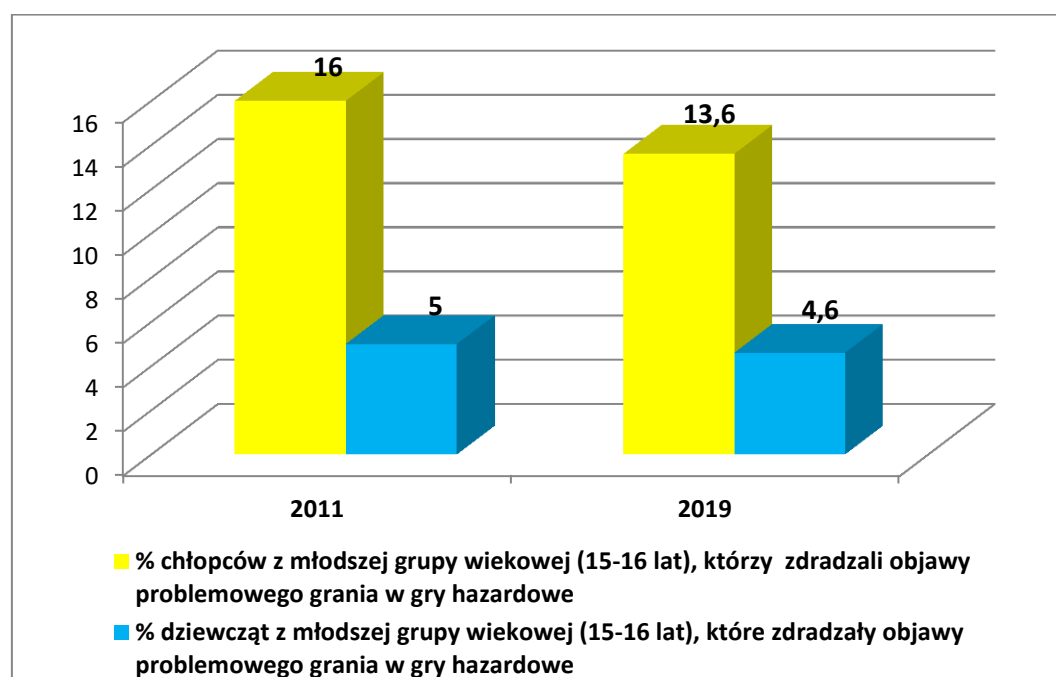
Wykres 8. Granie w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać wśród chłopców i dziewcząt w starszej grupie wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

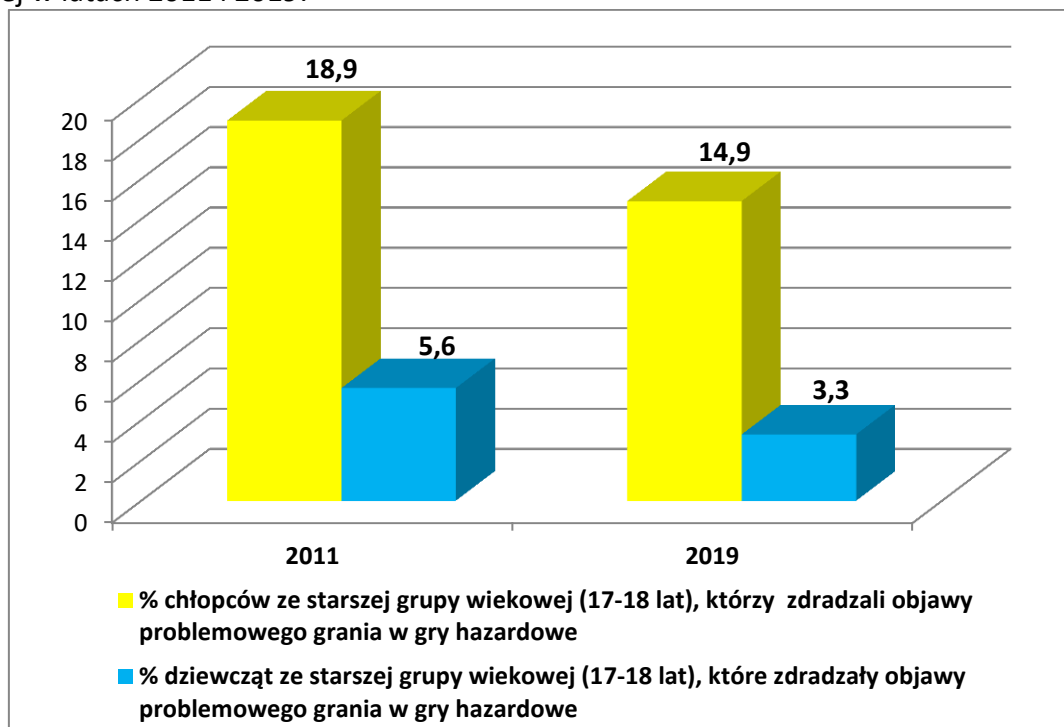
Odnosnie problemowego grania w gry hazardowe mamy do czynienia ze spadkami w przypadku chłopców i starszych dziewcząt oraz stabilizację tych zachowań w przypadku młodszych dziewcząt.

Wykres 9. Granie problemowe w gry hazardowe wśród chłopców i dziewcząt w młodszej grupie wiekowej w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

Wykres 10. Granie problemowe w gry hazardowe wśród chłopców i dziewcząt w starszej grupie wiekowej w latach 2011 i 2019.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

W praktyce ważne i potrzebne jest połączenie działań profilaktycznych oraz badań i monitoringu zjawisk, bowiem od lat modyfikacjom ulega rynek środków psychoaktywnych, szczególnie w obszarze nowych środków psychoaktywnych (dopalaczy). Istotne jest z jednej strony obserwowanie aktywności samorządów w zakresie profilaktyki, a z drugiej aktywności młodych ludzi dotyczącej używania nikotyny, alkoholu, narkotyków, nowych środków psychoaktywnych oraz aktywności mogącej mieć związek z uzależnieniami behawioralnymi. Stąd też podjęta wskazana już wyżej inicjatywa realizacji regionalnych badań socjologicznych odnośnie zachowań ryzykownych młodzieży ze szkół ponadpodstawowych w województwie opolskim. Poniżej zaprezentowane zostaną czynniki chroniące i czynniki ryzyka przedstawione podczas webinarium dotyczącego wyników tych badań, które zostało dwukrotnie zrealizowane w komunikatorze Zoom jesienią 2020 r.

Slajd 1

Czynniki chroniące	Czynniki zagrażające
<ul style="list-style-type: none"> • Zdrowe relacje z rodzicami, oparte na zaufaniu, empatii i uważności na problemy dziecka; • Zaangażowanie nauczycieli w relacje z uczniami i pracę wychowawczo-dydaktyczną; • Wysoki poziom kompetencji społecznych uczniów; • Psychoedukacja w zakresie seksualności, zachowań agresywnych i używania środków psychoaktywnych; • Akceptacja odmienności (swojej i innych). 	<ul style="list-style-type: none"> • Samotność i poczucie izolacji; • Niska samoocena ucznia; • Niewystarczający poziom zaspokajania potrzeb emocjonalnych dziecka (głównie przez rodziców); • Nieumiejętność radzenia sobie ze stresem; • Społeczne przyzwolenie na zachowania problemowe (pasywne i aktywne); • Wykluczenie z grup rówieśniczych.

Źródło: Prezentacja pt. Zachowania problemowe młodzieży w województwie opolskim (2019-2020) raport z badania jakościowego, przedstawiona podczas webinarów w dniach 26.10.2020 r. oraz 27.11.2020 r. Autorzy: Michał Wanke, Magdalena Piejko-Płonka, Karolina Trościanka, Dariusz Zawora, Marcin Deutschmann

Przeprowadzone badania wskazują, że świat młodych ludzi ma swoją specyfikę, odmienność i wewnętrzne różnicowanie, które muszą być brane pod uwagę jeżeli chcemy nawiązać kontakt i relacje, które mają bardzo duże znaczenie w profilaktyce. Potrzebne jest zrozumienie świata młodych ludzi, bez tego bowiem przekaz profilaktyczny będzie nieskuteczny.

Wyniki zrealizowanych badań aktywności gmin województwa opolskiego w zakresie profilaktyki uzależnień wskazują na spadek aktywności profilaktycznej gmin w 2020 r. z wyjątkiem dotyczącym aktywności profilaktycznej za pośrednictwem internetu oraz działań ewaluacyjnych. Ujęte w badaniach spadki nie są drastyczne jak na specyficzną sytuację szkół związaną z pandemią COVID-19, należy jednak pamiętać, że badania wskazują na istotny negatywny wpływ pandemii na aktywność w zakresie profilaktyki uzależnień. Szczegółowo zebrane w badaniach opinie gmin dotyczące wpływu pandemi COVID-19 na profilaktykę uzależnień ilustruje poniższa tabela.

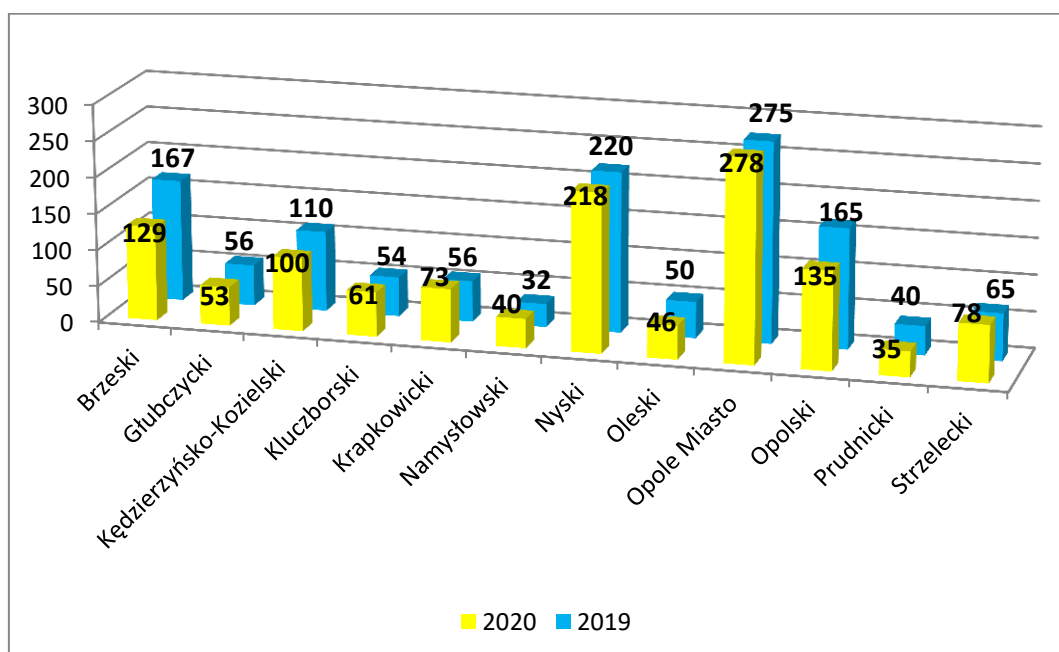
Tabela 1. Wpływ pandemii COVID-19 w 2020 r. na profilaktykę uzależnień w gminach województwa opolskiego

Twierdzenie/odpowieź	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Ani tak, ani nie	Raczej tak	Zdecydowanie tak	Wykres
Pandemia uniemożliwiła realizację profilaktyki uzależnień w naszej gminie.	3	13	4	44	37	
Ze względu na pandemię zmniejszono nakłady finansowe na profilaktykę uzależnień.	17	38	7	21	17	
Ze względu na pandemię, dostęp do odbiorców działań profilaktycznych był utrudniony.	7	3	6	44	41	
Ze względu na pandemię, angażowanie realizatorów działań profilaktycznych stało się zbyt trudne.	3	7	11	54	25	
W trakcie pandemii w gminie inne działania niż profilaktyka uzależnień są priorytetowe.	7	24	38	23	8	
Zmiany w funkcjonowaniu szkół uniemożliwiły realizację działań profilaktycznych.	3	6	4	35	52	
W gminie brakuje wiedzy, jak realizować działania profilaktyczne w czasie pandemii.	11	30	35	17	7	
W gminie zrealizowano więcej niż zwykle działań profilaktycznych w sposób zdalny.	30	39	11	16	4	
Jakość działań profilaktycznych w czasie pandemii znacznie się obniżyła.	7	16	25	42	10	
Profilaktyka w trakcie pandemii jest jeszcze bardziej potrzebna.	6	6	27	39	28	

Źródło: Raport z realizacji oraz planowania działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, alkoholu oraz uzależnień behawioralnych w gminach województwa opolskiego w 2017-2020, opr. M. Wanke, D. Zawora, Opole 2021 r.

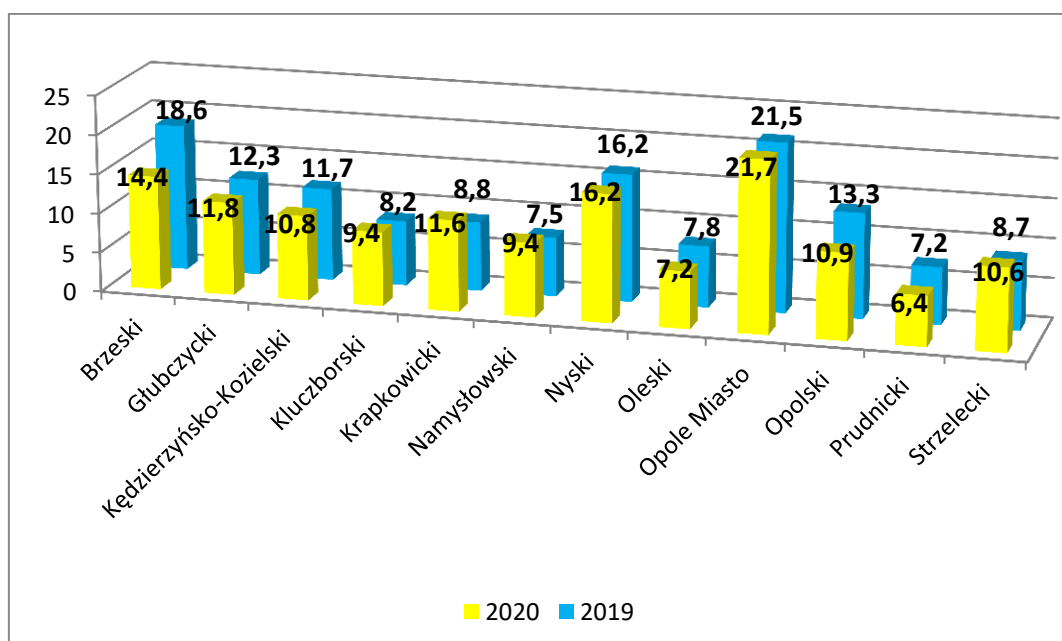
Według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 stanowiącej w 2021 r. międzynarodowy system diagnozy nozologicznej obowiązujący w Polsce, oznaczenia F11-F19 odnoszą się do rozpoznań związanych z używaniem substancji psychoaktywnych innych niż alkohol. Poniżej zilustrowana została liczba leczących się mieszkańców województwa opolskiego z tymi rozpoznaniem. Uwagę zwraca bardzo duże zróżnicowanie takich osób w podziale na powiaty na 10 tys. ludności.

Wykres 11. Mieszkańcy województwa opolskiego leczący się w lecznictwie psychiatrycznym oraz leczący się w podstawowej opiece zdrowotnej z rozpoznaniem F11-F19 z podziałem na powiaty zamieszkania (jedna osoba może wystąpić w kilku rozpoznaniach) wg stanu wynikającego ze zrealizowanych świadczeń za 2019 i 2020 rok.

Źródło: dane przekazane z Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego pismem WSOZ.SLS.PSY.401.28.2020.OOW.2.EB z dnia 21 lipca 2020 r. oraz pismem WSOZ-SLS-PSY.401.19.2021 z dnia 23 czerwca 2021 r.

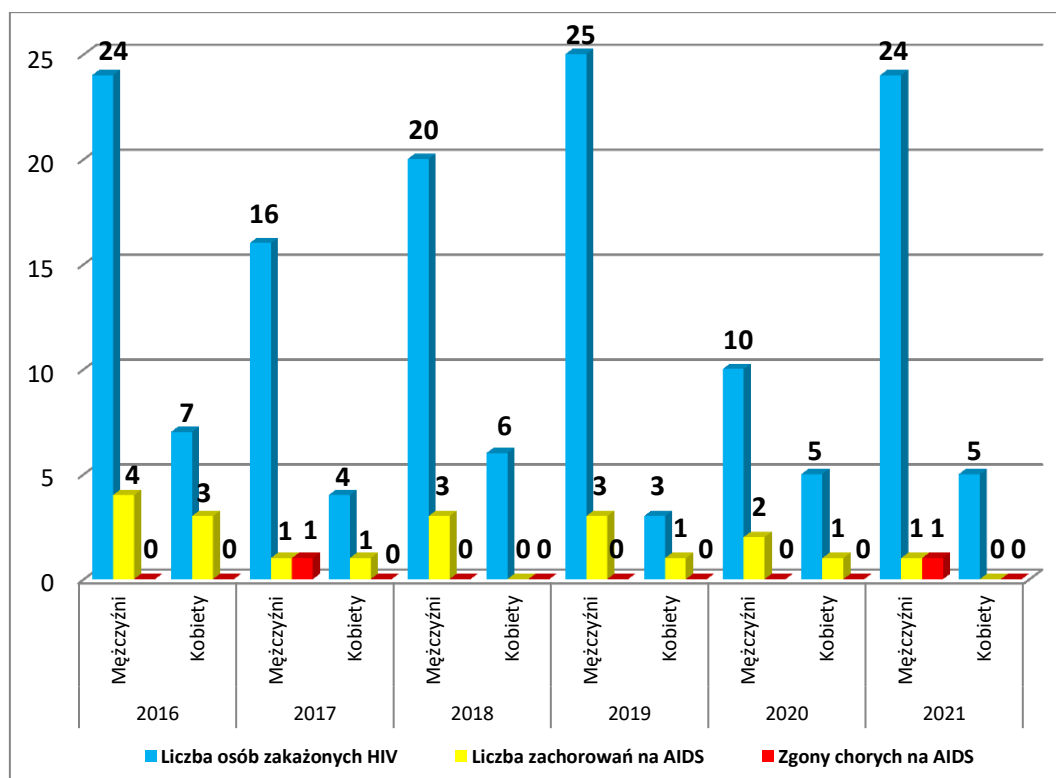
Wykres 12. Mieszkańcy województwa opolskiego leczący się w lecznictwie psychiatrycznym oraz leczący się w podstawowej opiece zdrowotnej z rozpoznaniem F11-F19 z podziałem na powiaty zamieszkania (jedna osoba może wystąpić w kilku rozpoznaniach) wg stanu wynikającego ze zrealizowanych świadczeń za 2019 i 2020 rok na 10 tys. ludności.

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane przekazane z Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego pismem WSOZ.SLS.PSY.401.28.2020.OOW.2.EB z dnia 21 lipca 2020 r. oraz pismem WSOZ-SLS-PSY.401.19.2021 z dnia 23 czerwca 2021 r., danych Banku danych lokalnych GUS. Link http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (i dalej) - data pobrania 01.03.2022 r.

W ramach wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii realizowane są przedsięwzięcia dotyczące problematyki HIV/AIDS, stąd też poniżej zaprezentowane są wykresy dotyczące tej problematyki.

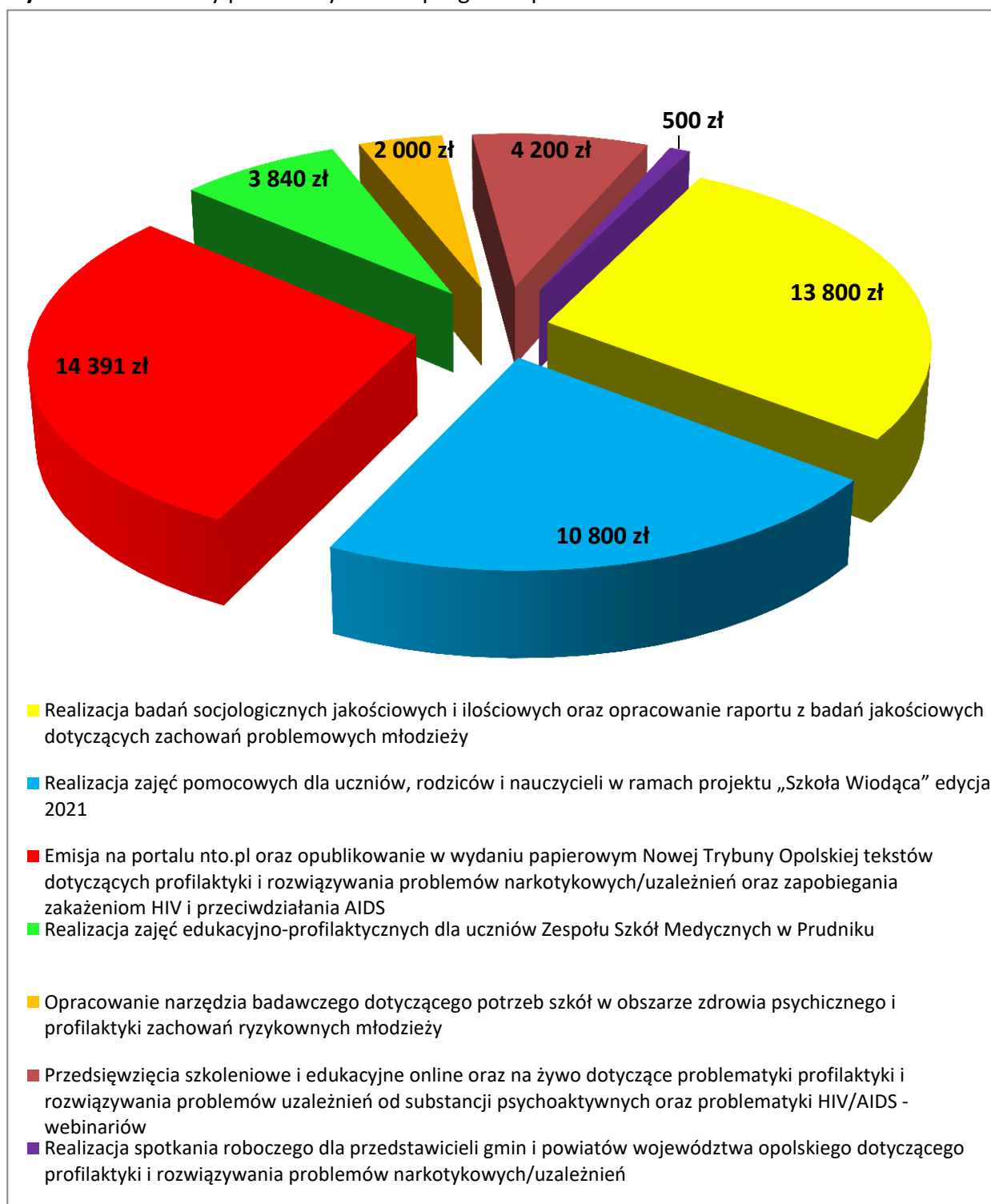
Wykres 13. Liczba osób zakażonych wirusem HIV, liczba zachorowań na AIDS oraz liczba zgonów chorych na AIDS, z rozbiciem na płeć w latach 2016-2021.

Źródło: dane przesłane przez Oddział Epidemiologii WSSE w Opolu pismem nr EP. 9011.91.2022.EZ z dnia 10.02.2022 r.

1.2 Realizacja działań

W 2021 r. na realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2025 wydatkowano z budżetu województwa opolskiego kwotę **49.531** zł. Wydatki te pod względem merytorycznym podzielone zostały na siedem części wskazanych na poniższym wykresie.

Wykres 14. Kwotowy podział wydatków programu przeciwdziałania narkomanii w 2021 r.

„Żółta” część w wykresie to „Realizacja badań socjologicznych jakościowych i ilościowych oraz opracowanie raportu z badań jakościowych dotyczących zachowań problemowych młodzieży”. Wydatki w tej części wynosiły **13.800 zł (28%** ogółu wydatków Programu). Raport całościowy z realizacji części jakościowej i ilościowej został wykonany w lutym 2022 r.

Część „niebieska”, to „Realizacja zajęć pomocowych dla uczniów, rodziców i nauczycieli w ramach projektu „Szkoła Wiodąca” edycja 2021” – wydatki **10.800 zł (22%** ogółu wydatków

Programu). Działania realizowane były w zależności od sytuacji epidemiologicznej w formie „online” lub „na żywo”. Liczba uczestników – 334 osoby.

„Emisja na portalu nto.pl oraz opublikowanie w wydaniu papierowym Nowej Trybuny Opolskiej tekstów dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów narkotykowych/uzależnień oraz zapobiegania zakażeniom HIV i przeciwdziałania AIDS”, to „czerwona” część wykresu – wydatki **14.391 zł (29% ogółu wydatków)**. Zestawienie tekstów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zawiera Tabela 4 na stronach 34 i 35.

Kolejna - „Zielona” część to „Realizacja zajęć edukacyjno-profilaktycznych dla uczniów Zespołu Szkół Medycznych w Prudniku” – wydatki **3.840 zł (8% ogółu wydatków Programu)**. Liczba uczestników – 313 osób.

„Pomarańczowa” część wykresu to „Opracowanie narzędzia badawczego dotyczącego potrzeb szkół w obszarze zdrowia psychicznego i profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży” – wydatki **2.000 zł (4% ogółu wydatków)**.

„Brazowa” część wykresu to „Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne online oraz na żywo dotyczące problematyki profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz problematyki HIV/AIDS – webinaria – wydatki **4.200 zł (8% ogółu wydatków)**. Liczba uczestników – 66 osób.

Tabela 2. Zestawienie szkoleń i webinarium zrealizowanych w ramach programu przeciwdziałania narkomanii w 2021 r.

Lp.	Nazwa szkolenia/webinarium	Liczba uczestników
1.	Szkolenie „na żywo” dla psychologów SW „Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użytkowaniem substancji psychoaktywnych” – realizacja październik 2021 r., certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Wojciech Fijałkowski	10
2.	Szkolenie online dla psychologów SW „Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użytkowaniem substancji psychoaktywnych” – realizacja listopad 2021 r., certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Wojciech Fijałkowski	9
3.	Szkolenie online dla wychowawców SW „Kształtowanie kompetencji i umiejętności kadry penitencjarnej w zakresie pracy z osobami pozbawionymi wolności uzależnionymi od substancji psychoaktywnych (narkotyków/dopalaczy)” – realizacja listopad 2021 r., certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Wojciech Fijałkowski	8

Lp.	Nazwa szkolenia/webinarium	Liczba uczestników
4.	Webinarium „HIV/AIDS epidemiologia” – realizacja grudzień 2021 r., lekarz-specjalista chorób zakaźnych dr Jacek Gąsiorowski	39
	Łącznie	66

„Fioletowa” część wykresu to „Realizacja spotkania roboczego dla przedstawicieli gmin i powiatów województwa opolskiego dotyczącego profilaktyki i rozwiązywania problemów narkotykowych/uzależnień” – wydatki **500 zł (1% ogółu wydatków)**. Liczba uczestników – 49 osób.

Działania prowadzone były w oparciu o doświadczenia lat poprzednich i w sposób komplementarny z wojewódzkim programem profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, np. w zakresie zrealizowanych badań dotyczących aktywności gmin województwa opolskiego w obszarze profilaktyki.

W 2021 r. w oparciu o prywatny profil facebookowy Pełnomocnika Zarządu Województwa Opolskiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień powstała strona facebookowa pełnomocnika, na której publikowane są informacje.

PrintScreen 1. Strona Pełnomocnik ZWO ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na Facebooku

1.3 Podsumowanie

Ważnym zasobem wytworzonym podczas realizacji w ubiegłych latach wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii jest wiedza dotycząca różnych aspektów profilaktyki i

rozwiązywania problemów uzależnień. Zasób tej wiedzy wynika głównie z kontaktów międzyinstytucjonalnych oraz z realizacji działań Programu, w tym przede wszystkim z przeprowadzenia różnych przedsięwzięć badawczych i analitycznych - także w ramach komplementarnie realizowanego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Zasób tej wiedzy będzie w kolejnych latach rozwijany i uaktualniany, co planuje się realizować w oparciu o fachową kadre badawczą pracującą w regionie.

Podjęcie takie pozwoliło w latach ubiegłych i powinno pozwolić w przyszłości na korygowanie realizowanych przedsięwzięć zgodnie z posiadaną wiedzą dotyczącą występujących problemów i potrzeb, szczególnie w rodzącej szereg wyzwań sytuacji wynikającej z pandemii COVID-19 i wojny toczącej się w Europie. Możliwe jest w ten sposób uzyskanie rozwojowego powiązania dwóch obszarów realizacji Programu, tj. profilaktyki oraz przedsięwzięć badawczych i analitycznych. Aktywność w obu wskazanych obszarach we współpracy z innymi instytucjami pozostaje jednym z kluczowych elementów realizacji Programu, umożliwiającym realizację działań będących odpowiedzią na istniejące i pojawiające się problemy w oparciu o istniejące i tworzone zasoby.

Podobnie jak w roku poprzednim, realizowane były działania medialne w przestrzeni publicznej. Była to aktywność związana z profilaktyką zachowań ryzykownych młodzieży oraz z zapobieganiem zakażeniom HIV i zwalczaniem AIDS.

Scena narkotykowa w Polsce, jak i w Europie, charakteryzuje się sporą dynamiką zmian. Modyfikacjom ulegają również wzory używania narkotyków. Syntetyczne narkotyki, to jest między innymi tzw. dopalacze, stanowią poważne zagrożenie. Niespotykane dotąd wyzwania i trudności w profilaktyce zachowań ryzykownych wynikają z pandemii COVID-19, dotyczą między innymi deficytu adekwatnych do sytuacji narzędzi profilaktycznych, czy też poprawnego rozeznania potrzeb i problemów. Jedną z odpowiedzi na taką sytuację jest maksymalne uelastycznienie działań podejmowanych w ramach wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii. Nie wiemy jak na sytuację w omawianym obszarze wpłynie toczona w Europie wojna.

Od wiosny 2022 r. realizowany będzie już jeden wspólny program pod nazwą program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

2. Realizacja Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2018-2025 w 2021 r.

2.1 Wprowadzenie i uwarunkowania

2.1.1 Kwestie finansowe

Dochody budżetu województwa przeznaczone na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (dalej Program), a także na realizację wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii, uzyskiwane są z opłat za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót w kraju napojami alkoholowymi do 18% zawartości alkoholu. Zezwolenia te w przypadku województwa opolskiego wydawane są na okres 2 lat - w związku z tym poszczególne podmioty gospodarcze wnoszą stosowne opłaty do budżetu województwa, co dwa lata.

Wysokość uzyskiwanych dochodów z hurtu alkoholowego odznacza się dwuletnim cyklem, tzn. na przemian występuje rok z większymi dochodami i rok z mniejszymi dochodami.

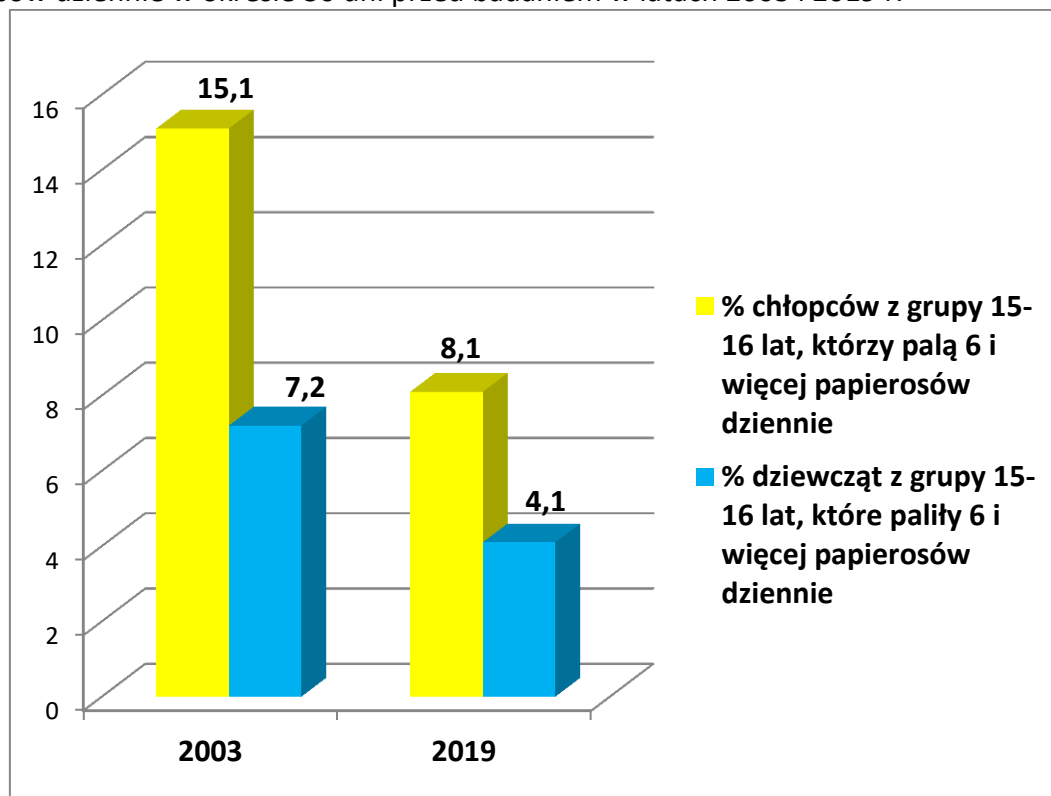
Wydawaniem zezwoleń dotyczących hurtowego obrotu napojami alkoholowymi zajmuje się Departament Infrastruktury i Gospodarki UMWO.

Dochody budżetu województwa opolskiego pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót napojami alkoholowymi przeznaczone były również na realizację wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii.

2.1.2 Uwarunkowania

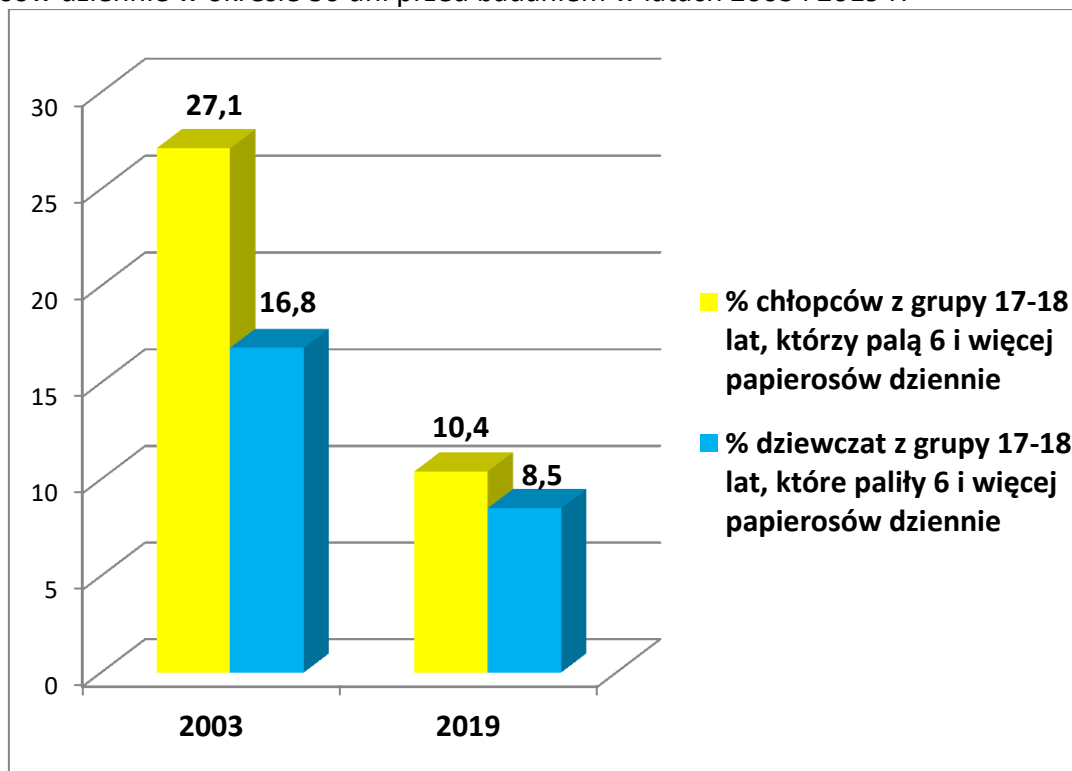
Realizacja wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a także gminnych programów, odbywała się w sytuacji uwarunkowanej wieloma czynnikami, z których część pozostaje poza sferą realnego oddziaływania samorządów. Dotyczy to na przykład nowo wprowadzanych przepisów prawnych, zmian w branży hurtowego obrotu napojami alkoholowymi i wynikających z nich wysokości dochodów budżetu województwa, czy też zmian profilu i oczekiwań pacjentów leczenia odwykowego. Największe wyzwania wynikały z pandemii COVID-19. Miała ona w 2021 r. wpływ na ograniczenie działań samorządów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Podobnie jak w przypadku programu przeciwdziałania narkomanii poniżej zostaną przedstawione wybrane wyniki ogólnopolskich badań ESPAD z 2019 r. – w tym przypadku odnoszące się do problematyki alkoholowej, a także tytoniowej.

Wykres 15. Odsetki badanych chłopców i dziewcząt z młodziej grupy wiekowej palących 6 i więcej papierosów dziennie w okresie 30 dni przed badaniem w latach 2003 i 2019 r.

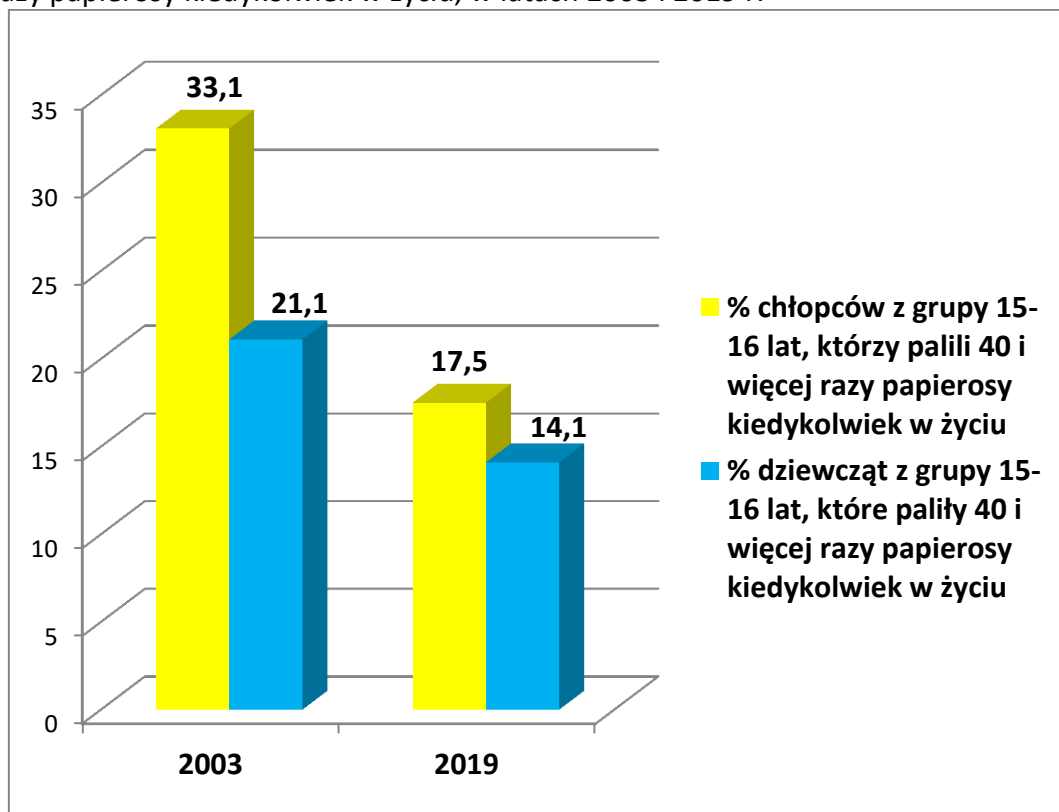
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2003 i 2019.

Wykres 16. Odsetki chłopców i dziewcząt ze starszej grupy wiekowej palących 6 i więcej papierosów dziennie w okresie 30 dni przed badaniem w latach 2003 i 2019 r.

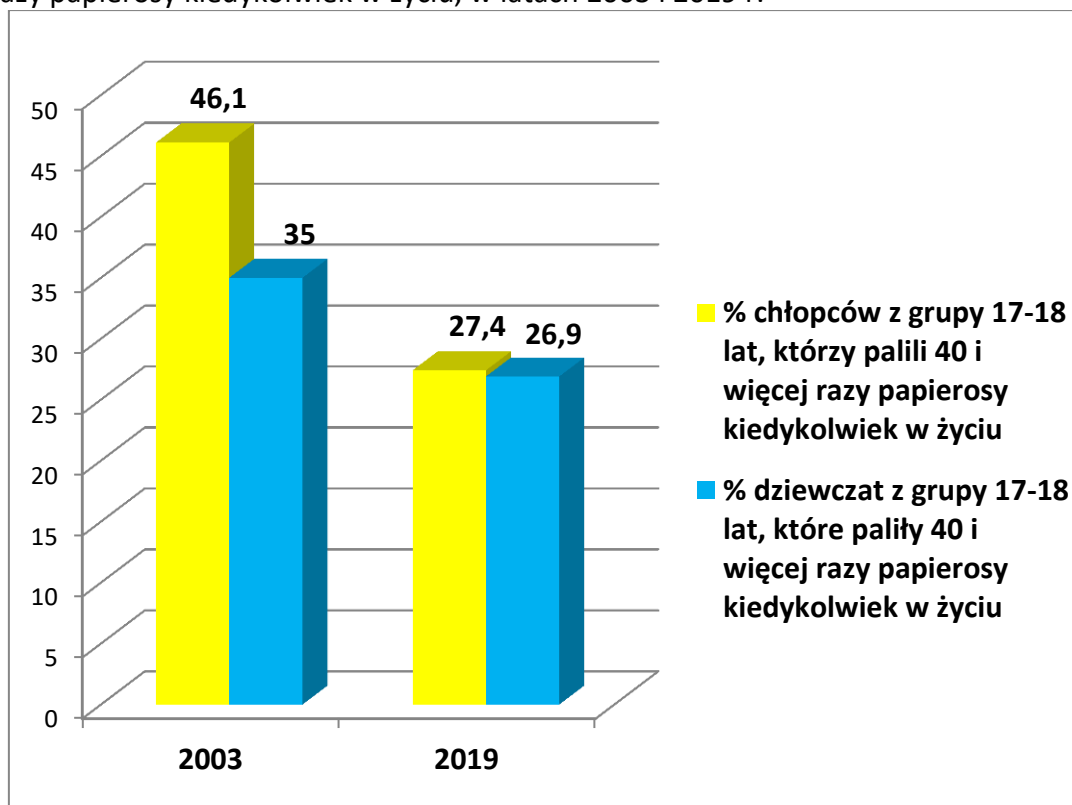
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2003 i 2019.

Wykres 17. Odsetki badanych chłopców i dziewcząt z młodziej grupy wiekowej palących 40 i więcej razy papierosy kiedykolwiek w życiu, w latach 2003 i 2019 r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2003 i 2019.

Wykres 18. Odsetki badanych chłopców i dziewcząt z młodziej grupy wiekowej palących 40 i więcej razy papierosy kiedykolwiek w życiu, w latach 2003 i 2019 r.

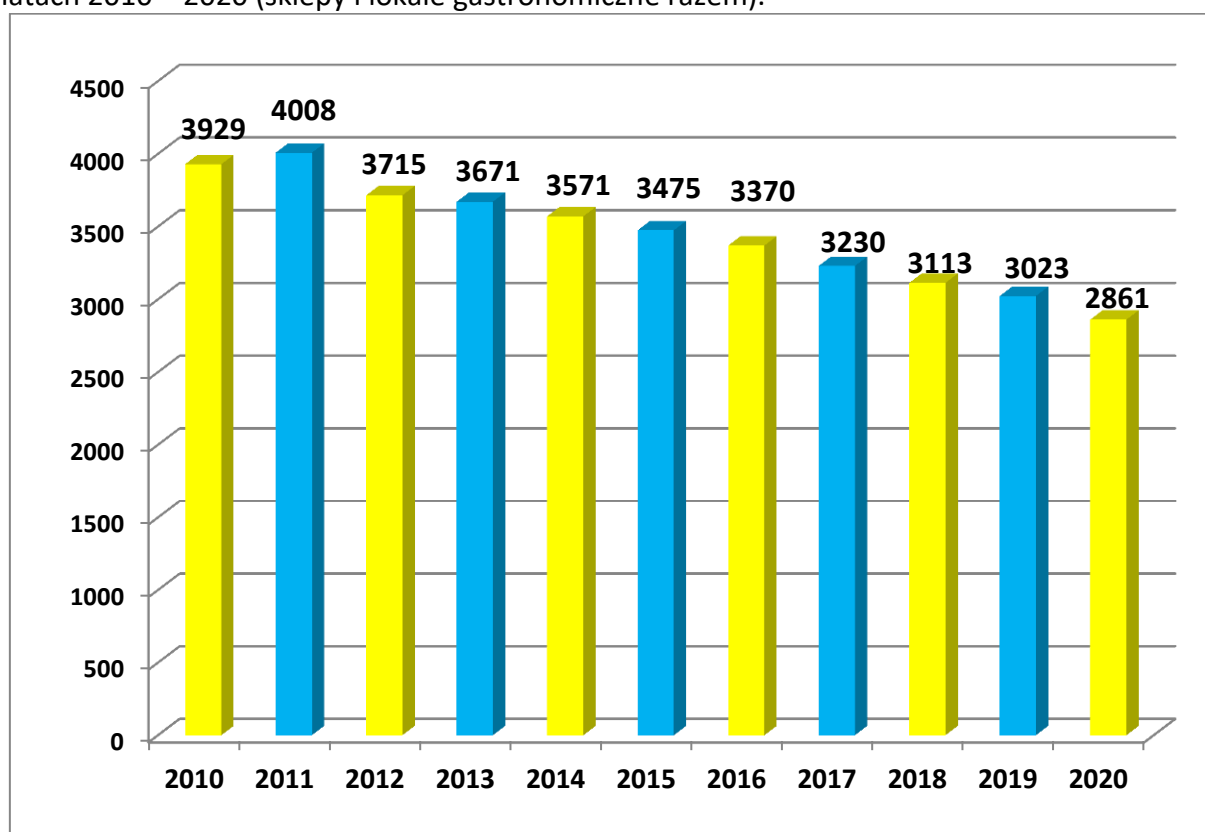

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2003 i 2019 r.

Odnośnie problematyki tytoniowej, zaprezentowane dane wskazują na tendencje spadkowe używania papierosów. Wciąż jednak odsetki dotyczące używania papierosów przez nastoletnią młodzież są spore i wskazują na poważne ryzyko wystąpienia w późniejszym wieku różnego rodzaju problemów zdrowotnych. Nowym nie do końca rozpoznanym, między innymi pod względem konsekwencji zdrowotnych zjawiskiem jest używanie e-papierosów.

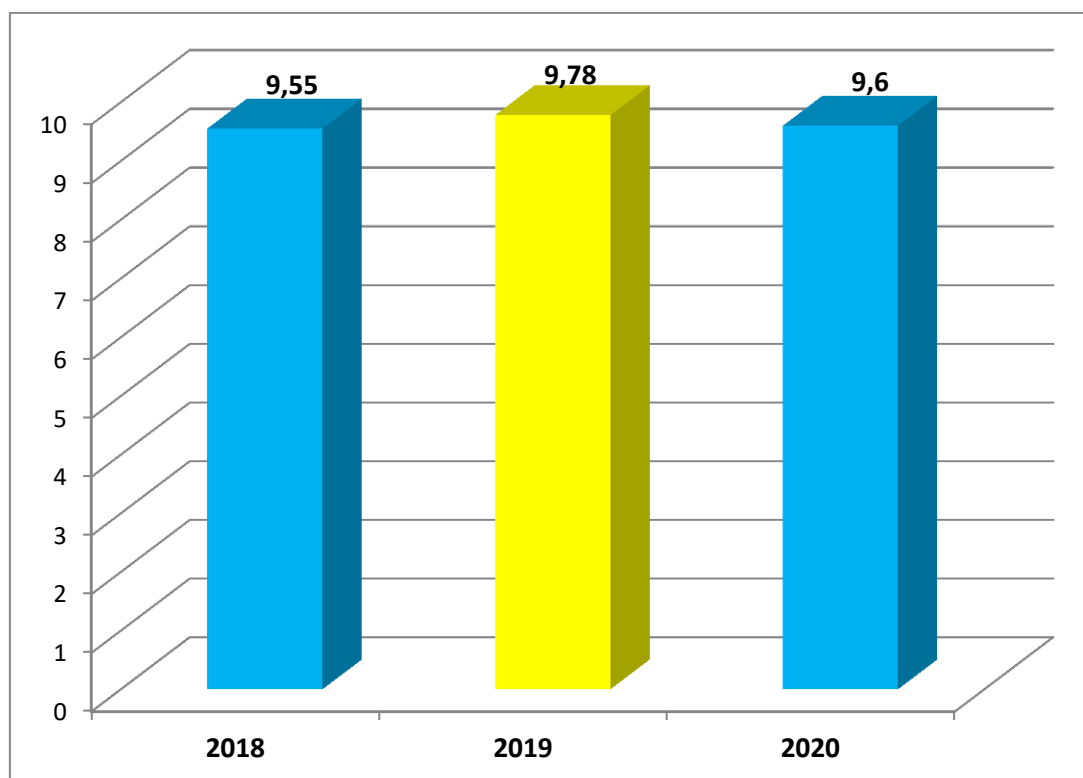
W przypadku województwa opolskiego od 2012 r. mamy do czynienia z pozytywnym trendem polegającym na zmniejszaniu się liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Według ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w gestii rad gmin pozostają decyzje wpływające de facto na liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jest to ważne, bowiem liczba punktów sprzedaży wpływa na spożycie napojów alkoholowych - im więcej punktów, tym większe jest spożycie.

Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie województwa opolskiego w latach 2010 – 2020 (sklepy i lokale gastronomiczne razem).

Źródło : dane PARPA, ścieżka dostępu : www.parpa.pl – Badania i informacje statystyczne – Statystyki – PARPA G1 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych w Polsce w samorządach gminnych w 2010 roku (i dalsze lata). Link <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki> (i dalej). Data pobrania 13.01.2022 r.

Wykres 20. Średnie roczne spożycie napojów alkoholowych na 1 mieszkańca w litrach w przeliczeniu na 100% alkohol (Polska) w latach 2018-2020

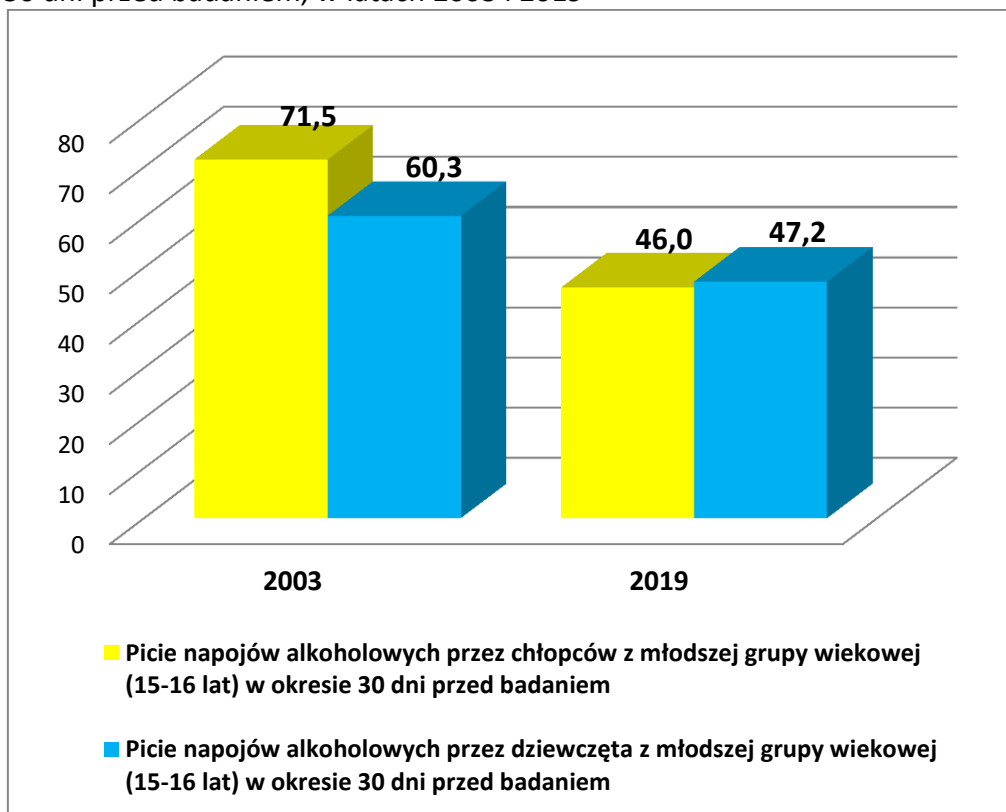

Źródło: Dane PARPA, <https://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>. Data pobrania: 13.01.2022 r.

Zrealizowane w 2019 r. badania młodzieży² wskazywały na wyraźne pozytywne trendy dotyczące picia napojów alkoholowych o okresie 30 dni przed badaniem przez młodzież w wieku 15-16 oraz 17-18 lat. Jedynie w grupie starszych dziewcząt możemy zaobserwować niewielki wzrost. Wskazuje to w przypadku oddziaływań profilaktycznych na potrzebę zwrócenia uwagi na grupę starszych dziewcząt.

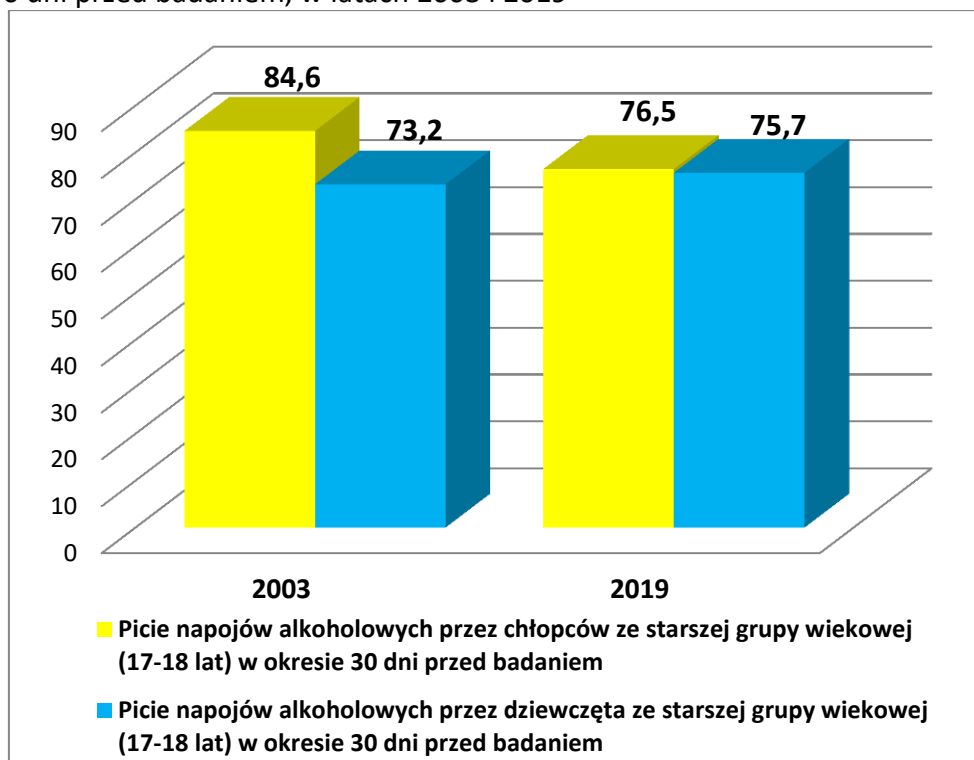
²Wyniki badań Sierosławski Janusz, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych przeprowadzonych w 2019 r. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD*, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2019 r.

Wykres 21. Picie napojów alkoholowych przez chłopców i dziewczęta w młodszej grupie wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem, w latach 2003 i 2019

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2003 i 2019 r.

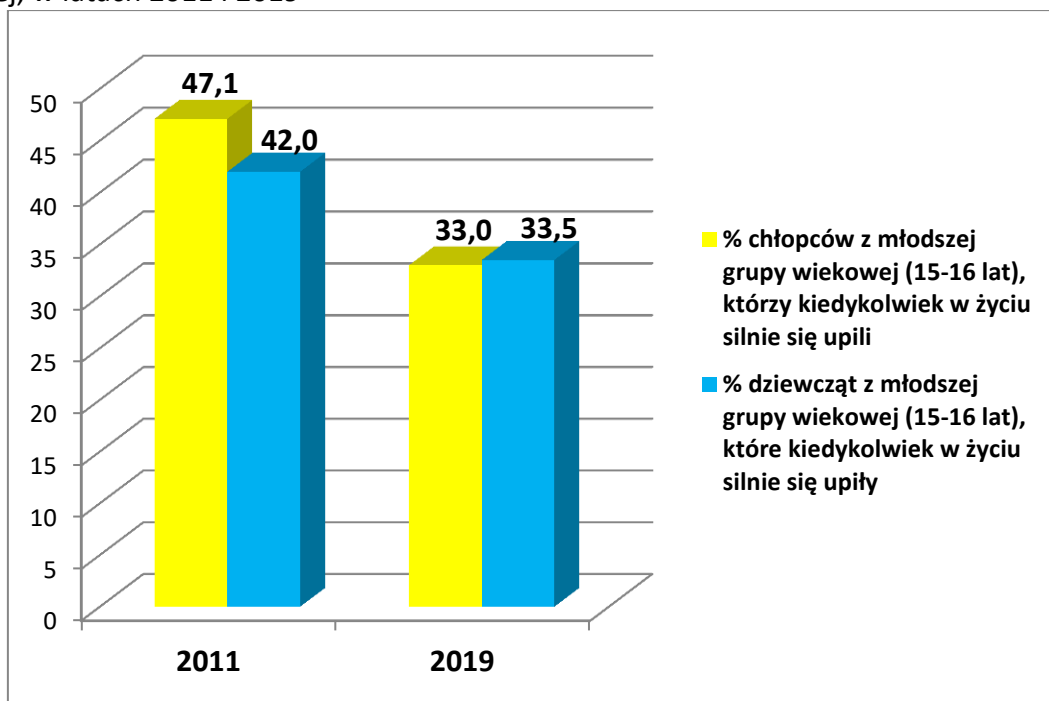
Wykres 22. Picie napojów alkoholowych przez chłopców i dziewczęta w starszej grupie wiekowej w okresie 30 dni przed badaniem, w latach 2003 i 2019

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2003 i 2019 r.

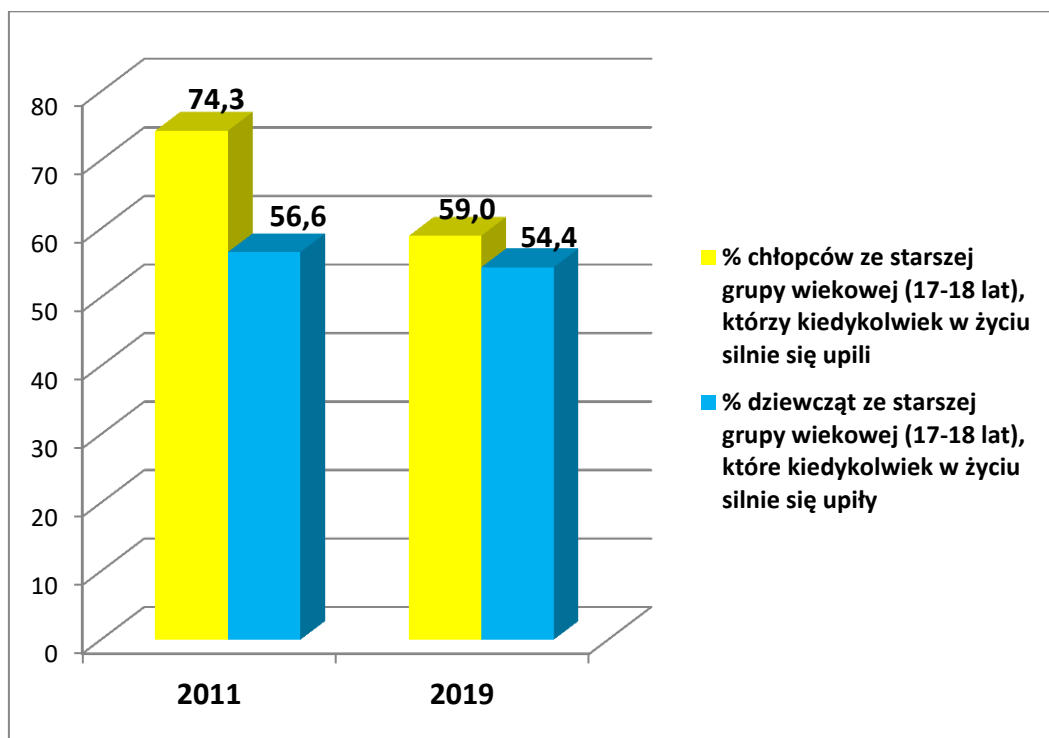
Kolejne prezentowane wykresy ilustrują destrukcyjną kwestię w obszarze używania napojów alkoholowych jaką jest silne upijanie się przez młodzież w Polsce.

Wykres 23. Silne upicie się kiedykolwiek w życiu przez chłopców i dziewczęta w młodszej grupie wiekowej, w latach 2011 i 2019

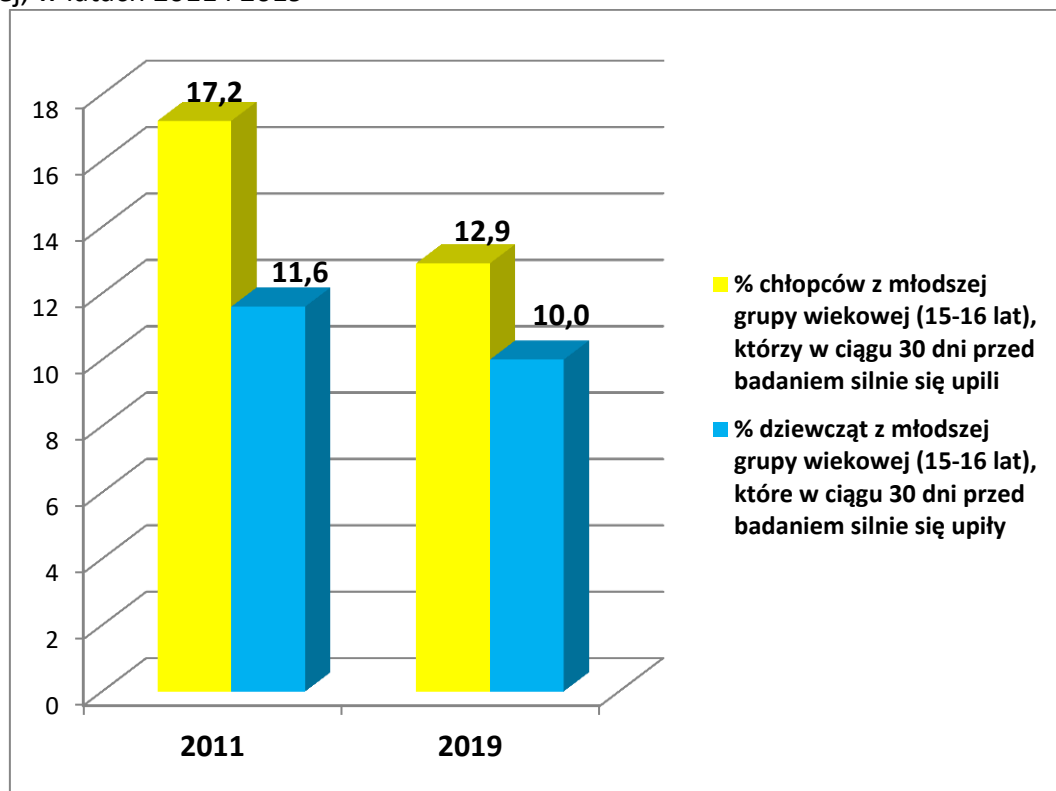
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2011 i 2019 r.

Wykres 24. Silne upicie się kiedykolwiek w życiu przez chłopców i dziewczęta w starszej grupie wiekowej, w latach 2011 i 2019

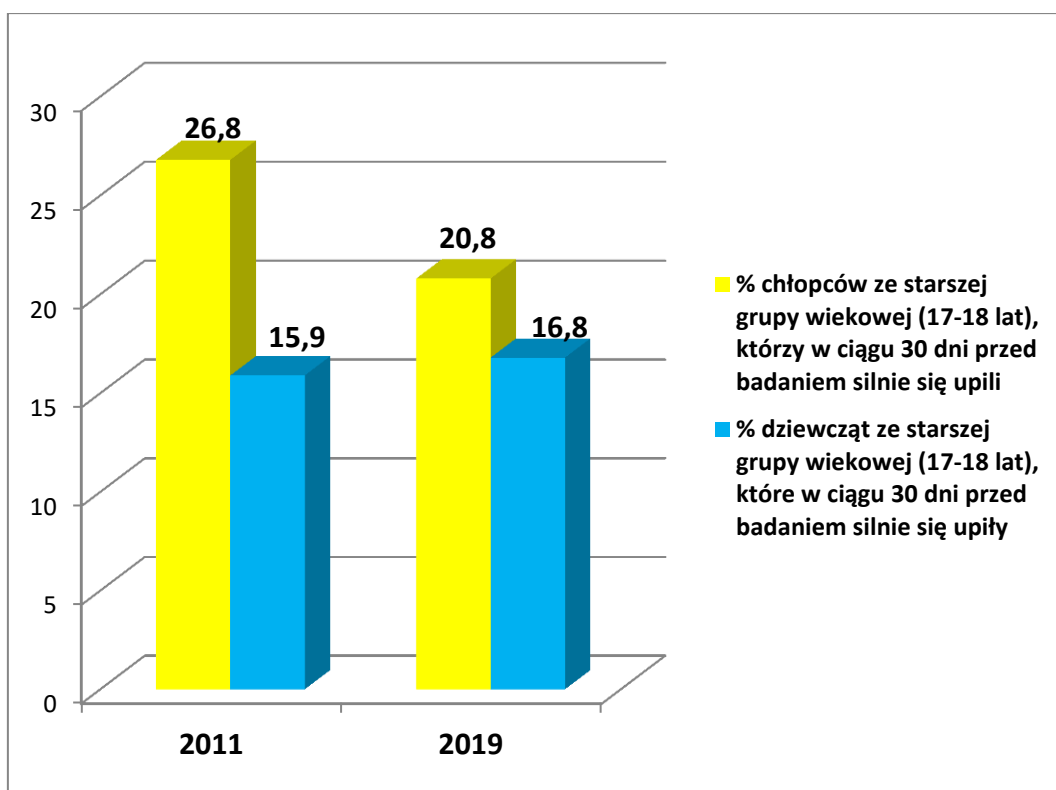
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2011 i 2019 r.

Wykres 25. Silne upicie się w ciągu 30 dni przez chłopców i dziewczęta w młodszej grupie wiekowej, w latach 2011 i 2019

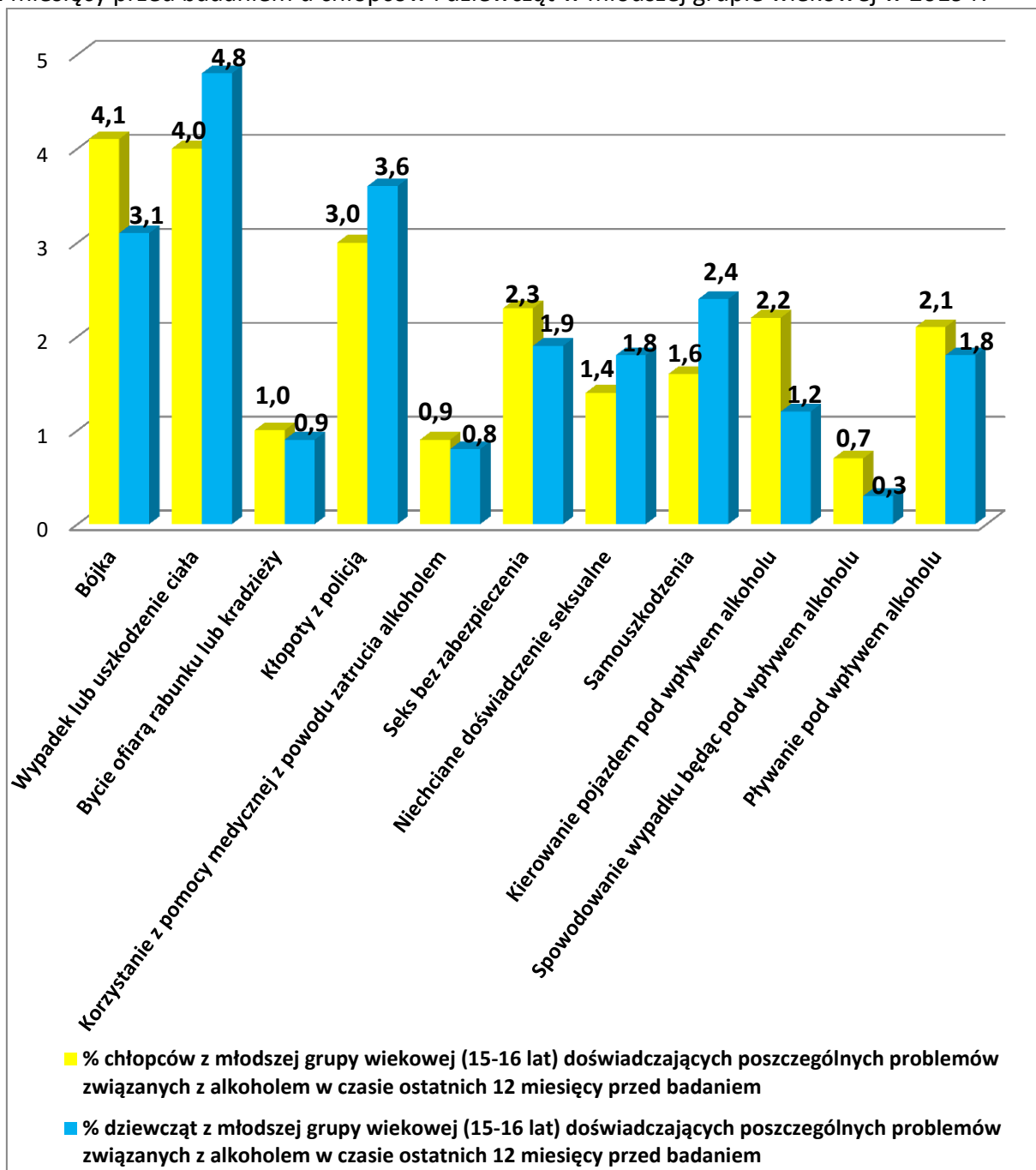
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2011 i 2019 r.

Wykres 26. Silne upicie się w ciągu 30 dni przez chłopców i dziewczęta w starszej grupie wiekowej, w latach 2011 i 2019

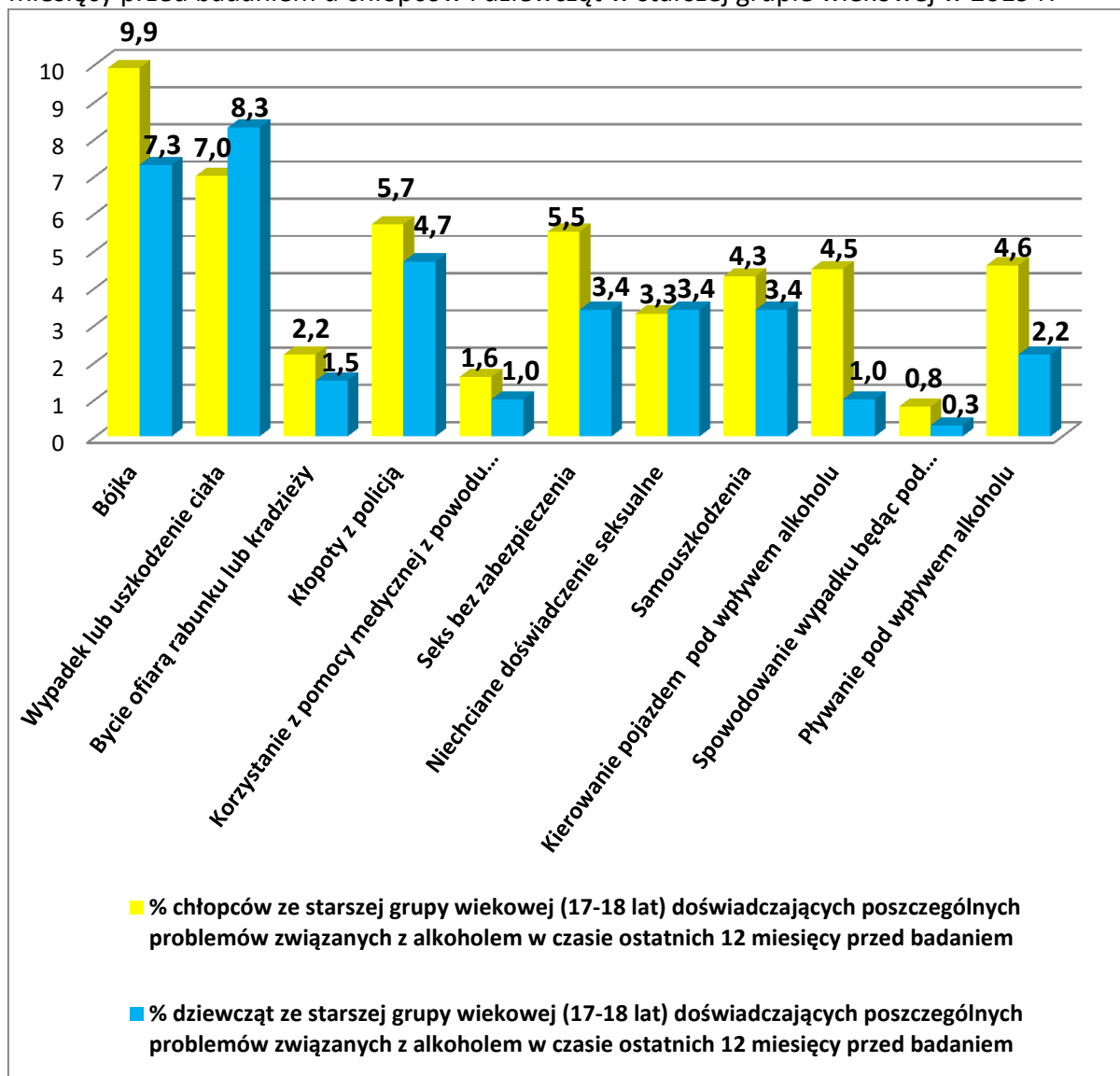
Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w latach 2011 i 2019.

Wykres 27. Doświadczenia poszczególnych problemów związanych z alkoholem w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem u chłopców i dziewcząt w młodszej grupie wiekowej w 2019 r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2019 r.

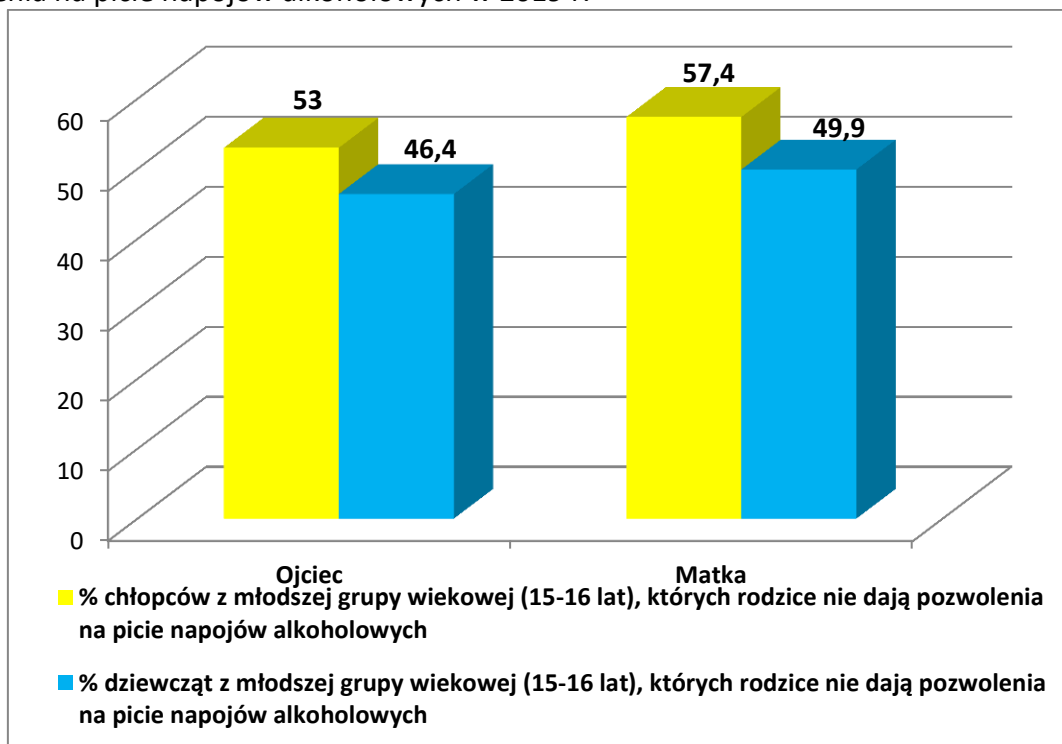
Wykres 28. Doświadczenia poszczególnych problemów związanych z alkoholem w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem u chłopców i dziewcząt w starszej grupie wiekowej w 2019 r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2019 r.

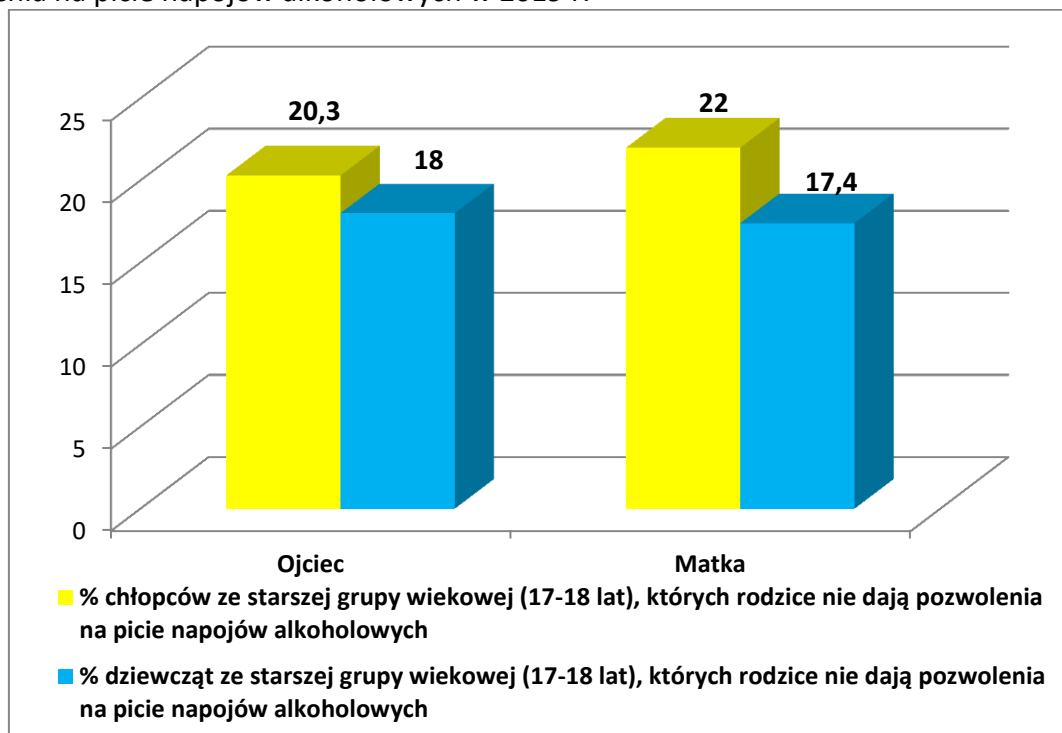
Jak wskazują badania młodzieży ESPAD zrealizowane w 2015 r. mamy do czynienia z bardzo niekorzystnym dla profilaktyki zjawiskiem, które należy do obszaru destrukcji ról rodzicielskich, a konkretnie polega z jednej strony na przyzwalaniu rodziców na picie napojów alkoholowych przez młodzież, a z drugiej na nie stawianiu jasnych zakazów w tym zakresie. Przyzwalające odnośnie alkoholu postawy i zachowania rodziców mają bardzo destrukcyjny wpływ na zachowania dorastających dzieci oraz na skuteczność działań profilaktycznych. Proalkoholowe postawy i zachowania rodziców stanowią jedno z najpoważniejszych wyzwań dla profilaktyki, wiążą się bowiem z modelowaniem postaw i zachowań młodych ludzi. Niekorzystna sytuacja w tym zakresie została potwierdzona przez wyniki ogólnopolskich badań ESPAD w 2019 r.

Wykres 29. Odsetki chłopców i dziewcząt z młodszej grupy wiekowej, których rodzice nie dają pozwolenia na picie napojów alkoholowych w 2019 r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2019 r.

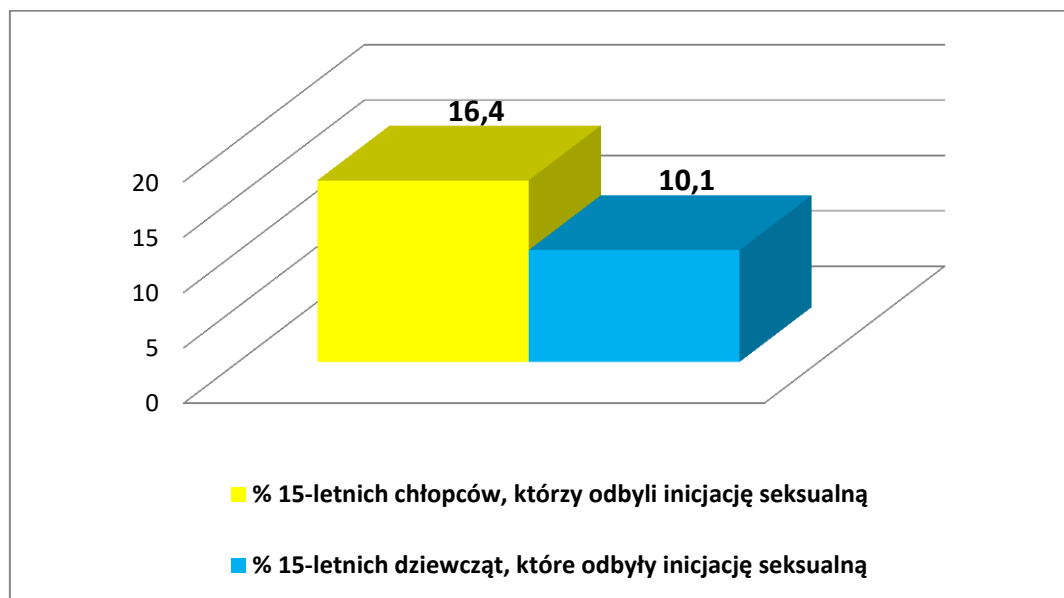
Wykres 30. Odsetki chłopców i dziewcząt ze starszej grupy wiekowej, których rodzice nie dają pozwolenia na picie napojów alkoholowych w 2019 r.

Źródło: Na podstawie badań „Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badania ogólnopolskie przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2019 r.

Zachowania ryzykowne młodzieży to nie tylko używanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Profilaktyka zachowań ryzykownych młodzieży powinna uwzględniać i obejmować również niezwykle ważne kwestie postaw i zachowań seksualnych.

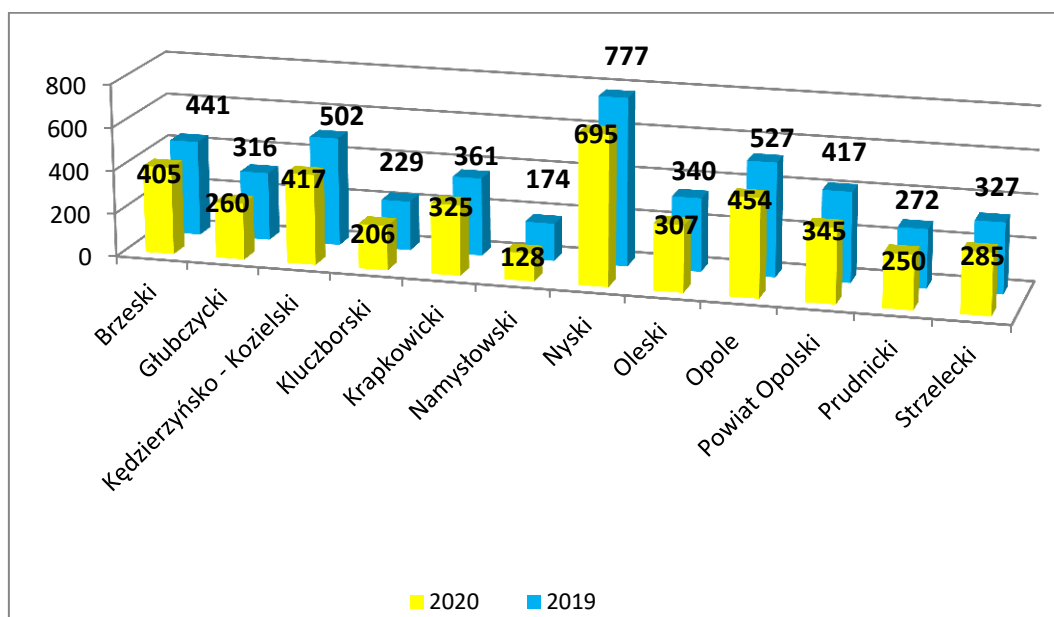
Wykres 31. Odsetek młodzieży 15-letniej, która ujawniła w badaniu odbycie inicjacji seksualnej w 2018 r.

Źródło: Raport "Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC" pod redakcją Joanny Mazur i Agnieszki Małkowskiej-Szkućnik. Badania przeprowadzone w Polsce w roku szkolnym 2017/18 przez Instytut Matki i Dziecka w Warszawie. Warszawa 2018 r.

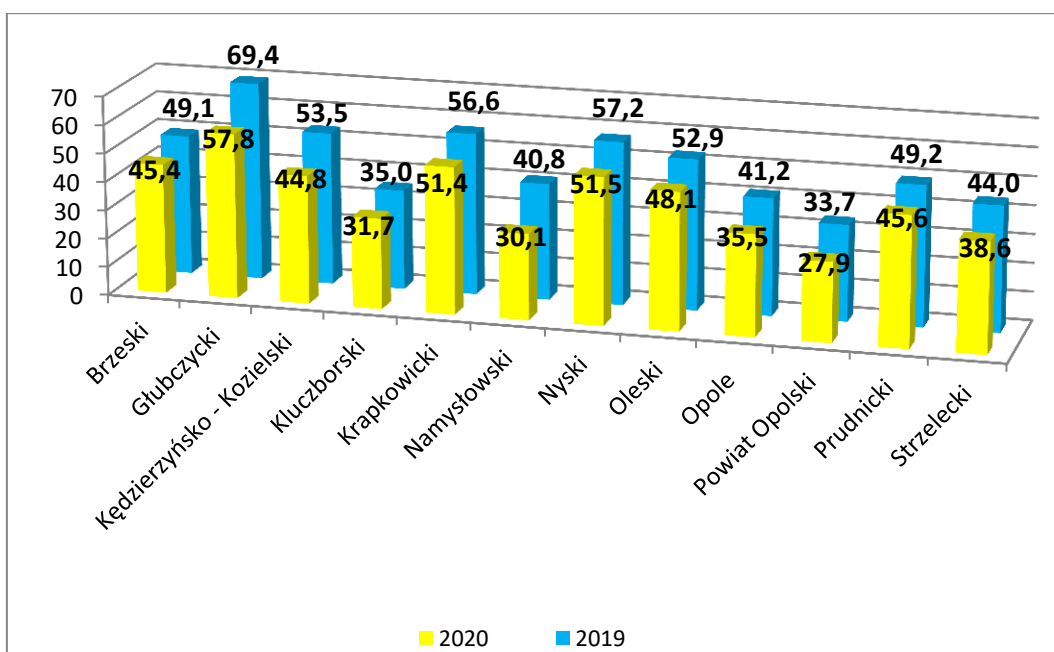
Kolejne wykresy odnoszą się do kwestii leczenia uzależnienia od alkoholu. Należy w tym miejscu wskazać, że nierzadko możemy mieć do czynienia z pacjentami uzależnionymi od wielu substancji lub od substancji i od zachowań, a w sprawozdawczości wskazuje się na substancję dominującą lub uznaną formalnie za dominującą. Ponadto możemy mieć częstokroć do czynienia z tzw. podwójną diagnozą, czyli współwystępowaniem uzależnienia od substancji oraz zaburzenia lub choroby psychicznej.

Wykres 32. Mieszkańcy województwa opolskiego leczący się w lecznictwie psychiatrycznym oraz leczący się w podstawowej opiece zdrowotnej z rozpoznaniem F10 (zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem alkoholu) z podziałem na powiaty zamieszkania (jedna osoba może wystąpić w kilku rozpoznaniach) wg stanu wynikającego ze zrealizowanych świadczeń za 2019 i 2020 rok.

Źródło: dane przekazane z Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego pismem WSOZ.SLS.PSY.401.28.2020.OOW.2.EB z dnia 21 lipca 2020 r. oraz pismem WSOZ-SLS-PSY.401.19.2021 z dnia 23 czerwca 2021 r.

Wykres 33. Mieszkańcy województwa opolskiego leczący się w lecznictwie psychiatrycznym oraz leczący się w podstawowej opiece zdrowotnej z rozpoznaniem F10 (zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem alkoholu) na 10 tys. ludności z podziałem na powiaty zamieszkania wg stanu wynikającego ze zrealizowanych świadczeń za 2019 i 2020 rok.

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane przekazane z Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego pismem WSOZ.SLS.PSY.401.28.2020.OOW.2.EB z dnia 21 lipca 2020 r. oraz pismem WSOZ-SLS-PSY.401.19.2021 z dnia 23 czerwca 2021 r., danych Banku danych lokalnych GUS. Link http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (i dalej) - data pobrania 01.03.2022 r.

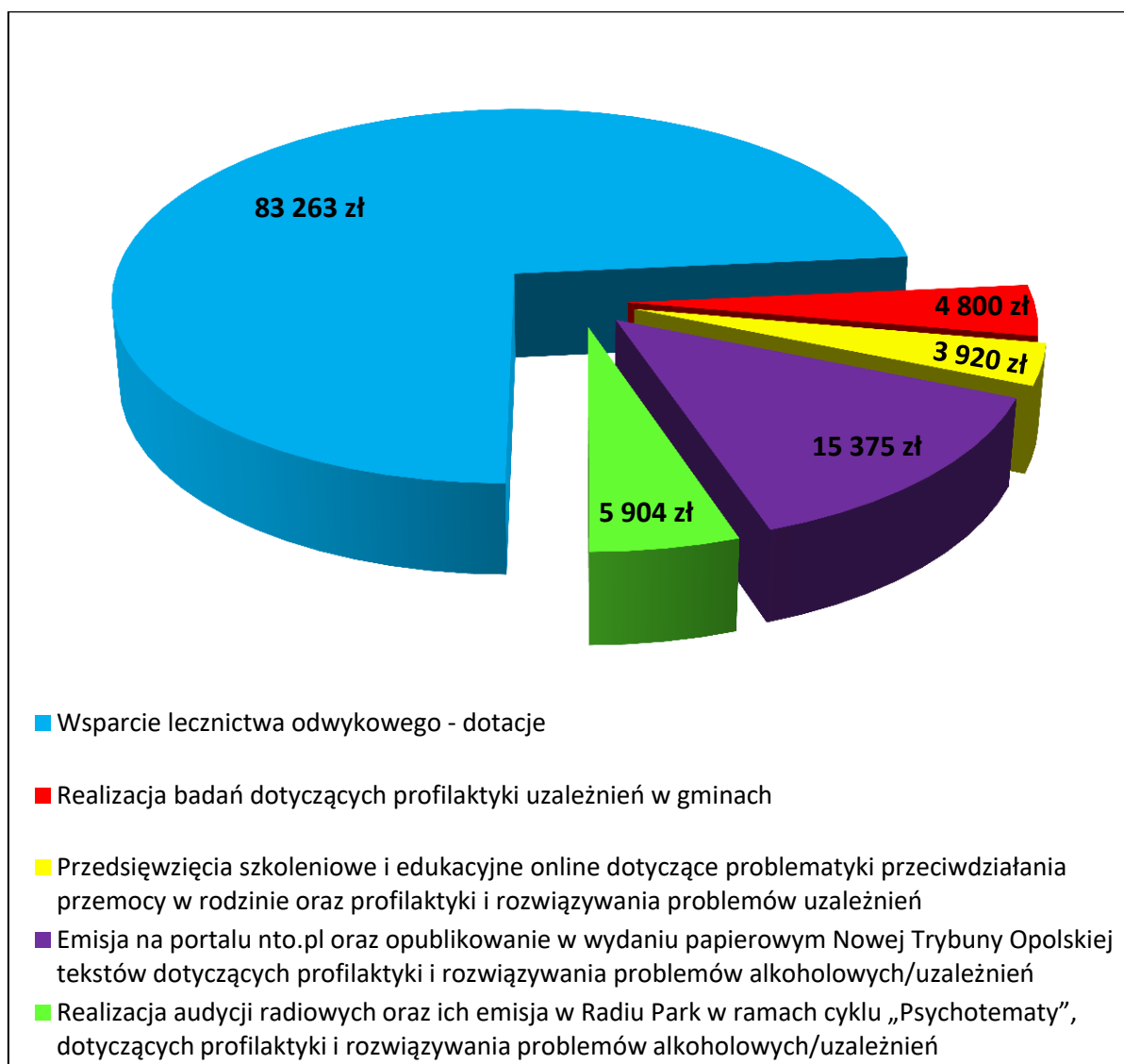
2.2 Działania

2.2.1 Wstęp

Pod względem merytorycznym realizacja zadań w obszarze problematyki alkoholowej wynika z zapisów „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2018-2025” [dalej Program] stanowiącego załącznik nr 2 do „Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025” przyjętej Uchwałą Nr XIII/138/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 stycznia 2016 r. z późn.zm.

W 2021 r. na realizację Programu PiRPA wydatkowano **113.262** zł. Wydatki i zadania merytoryczne Programu PiRPA zostały podzielone w przypadku 2021 r. na pięć części wskazanych w niżej zaprezentowanym wykresie.

Wykres 34. Podział kwotowy wydatków na realizację Programu PiRPA w 2021 r.

Wydatki w poszczególnych obszarach tematycznych przedstawiały się następująco :

- 1) Wsparcie leczenia odwykowego – kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizacja pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, część „niebieska” – kwota **83.263 zł (74% wydatków Programu PiRPA)**. Łącznie w różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięty udział 64 osoby.
- 2) Realizacja badań dotyczących profilaktyki uzależnień w gminach województwa opolskiego, część „czerwona” – kwota **4.800 zł (4% wydatków Programu)**,
- 3) Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne online dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, część „żółta” – kwota **3.920 zł (3% wydatków Programu)**. Łączna liczba uczestników – 593 osoby.
- 4) Emisja na portalu nto.pl oraz opublikowanie w wydaniu papierowym Nowej Trybuny Opolskiej tekstów dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych/uzależnień, część „fioletowa” – kwota **15.375 zł (14% wydatków Programu)**.
- 5) Realizacja audycji radiowych oraz ich emisja w Radiu Park w ramach cyklu „Psychotematy”, dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych/uzależnień, część „zielona” – kwota **5.904 zł (5% wydatków Programu)**.

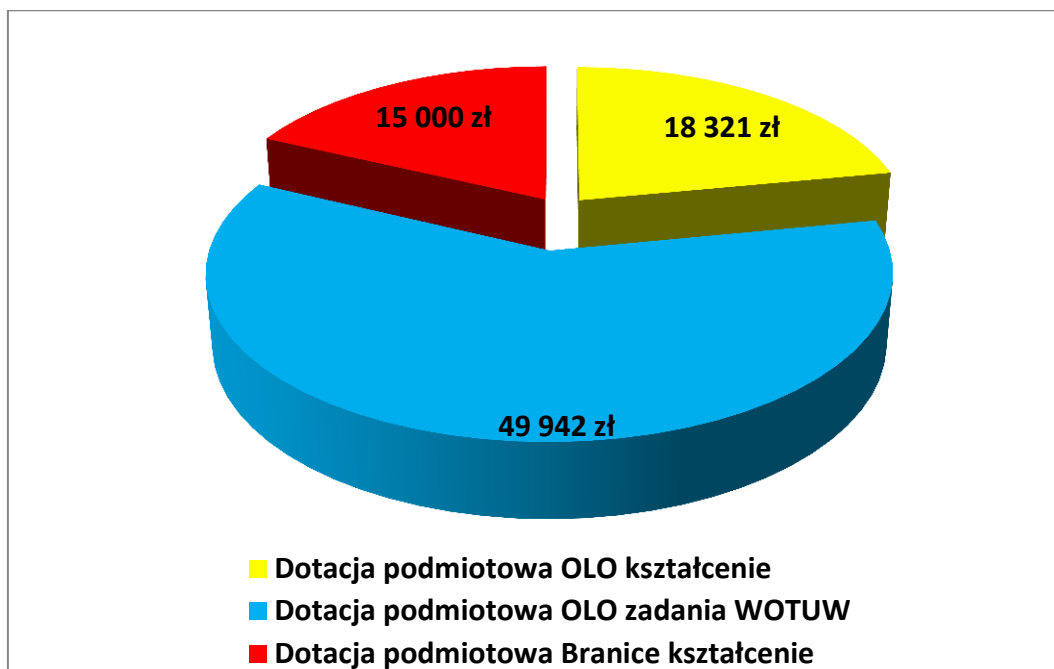
PrintScreen 2. Strona internetowa Radia Park

The screenshot shows the website of Radio Park on the date of Thursday, 03.03.2022. The page features a navigation menu with 'Radio', 'Wiadomości', 'Reklama', and 'Kontakt'. A search bar is located in the top right corner. The main content area displays a news article titled 'Psychotematy | Audycja nr 4 - Z profilaktyką na "Ty"'. The article is dated 22.10.2021 and written by Katarzyna Martyniak. It mentions a collaboration with the Marshal's Office of the Opole Voivodeship. A photo of a man sitting on a green sofa is included. On the right side, there is a promotional banner for a radio broadcast with the number '77 482 00 00' and a 'Zobacz także' section with two related articles: 'O nas' and 'Ludzie radia'. At the bottom, there is a 'Postuchaj:' section with a play button and a progress bar, and a 'LISTA PRZEBOJÓW RADIA PARK' with a 'Głosuj notowanie 2349' button. The footer contains the logo of the Marshal's Office of the Opole Voivodeship.

2.2.2 Wsparcie leczenia odwykowego – kształcenie i realizacja zadań WOTUW w 2021 r.

Zawartość dotyczy niebieskiej części wykresu 34 ze strony 32.

Wykres 35. Kwotowy podział wydatków w obszarze wsparcie leczenia odwykowego w 2021 r.

W omawianym obszarze udzielono następujących dotacji:

- 1) Dotacja dla Ośrodka Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych przekazana z przeznaczeniem na realizację pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Opolu³, wykorzystana w wysokości **49.942** zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięły udział 30 osób,
- 2) Dotacja dla Ośrodka Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych przekazana z przeznaczeniem na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne, wykorzystana w wysokości **18.321** zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięły udział 19 osób.
- 3) Dotacja dla Specjalistycznego Szpitala w Branicach przekazana z przeznaczeniem na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne w Całodobowym Oddziale Terapii Uzależnienia od Alkoholu B4 oraz Oddziale Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych B7. Wykorzystana w wysokości 15.000 zł. W różnych formach kształcenia i podnoszenia kwalifikacji wzięły udział 15 osób.

³ Zadania objęte przedmiotową umową są realizacją zadań wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 15 grudnia 2018 r. w sprawie funkcjonowania podmiotów leczniczych sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu (Dz.U. z 2021 poz. 1862).

2.2.3 Przedsięwzięcia szkoleniowe i edukacyjne online dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2021 r. w ramach programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

Zawartość dotyczy żółtej części wykresu 34 ze strony 32.

Tabela 3. Zestawienie szkoleń i webinarium zrealizowanych w ramach programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 r.

Lp.	Nazwa szkolenia/webinarium	Liczba uczestników
1	Webinarium "Psychologiczne aspekty przemocy seksualnej w rodzinie" – realizacja marzec 2021 r., psycholog, seksuolog kliniczny Bogumiła Konieczna (PA)	107
2	Webinarium "Psychologiczne aspekty przemocy seksualnej - perspektywa dziecka" – realizacja kwiecień 2021 r., psycholog, seksuolog kliniczny Bogumiła Konieczna (PA)	140
3	Webinarium dla psychologów Służby Więziennej "Psychologiczne aspekty przemocy seksualnej w rodzinie" – realizacja czerwiec 2021 r., psycholog, seksuolog kliniczny Bogumiła Konieczna (PA)	24
4	Webinarium "Jak skutecznie wspierać osobę doznającą przemocy w rodzinie" – realizacja czerwiec 2021 r., psycholog, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy Sebastian Pluta (PA)	85
5	Webinarium dla psychologów Służby Więziennej "Psychologiczna charakterystyka osoby stosującej przemoc w rodzinie" – realizacja czerwiec 2021 r., psycholog, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy Sebastian Pluta (PA)	34
6	Webinarium "Jak uchronić dziecko przed przemocą seksualną?" – realizacja październik 2021 r., psycholog, psychoterapeuta Iwona Cyris (PA)	126
7	Webinarium "Profilaktyka w praktyce" – realizacja grudzień 2021 r., certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Tomasz Jarczuk (PA)	77
łącznie		593

PrintScreen 3. Webinarium „Psychologiczne aspekty przemocy seksualnej – perspektywa dziecka”

The screenshot shows a Zoom meeting window. At the top, it says "Zoom Meeting" and "You are viewing bogumilakoniczna's screen". The main content is a white slide with a blue coat of arms at the top. The text on the slide reads: "Opolskie Forum Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży", "„Psychologiczne aspekty przemocy seksualnej – perspektywa dziecka”", "Webinarium organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego", and "ZOOM 14 kwietnia 2021 r.". On the right side, there is a video thumbnail of a woman named "bogumilakonic..." and a list of participants including "Zuzanna Donat..." and "jacek.ruszczewski". The Zoom control bar at the bottom shows options like "Unmute", "Start Video", "Participants", "Chat", "Share Screen", "Record", and "Reactions". The system tray at the bottom right shows the time as 10:07 on 14.04.2021.

PrintScreen 4. Webinarium „Jak uchronić dziecko przed przemocą seksualną”

The screenshot shows a Zoom meeting window. At the top, it says "Zoom Meeting" and "You are viewing Iwona Cyris's screen". The main content is a white slide with a blue coat of arms at the top. The text on the slide reads: "Opolskie Forum Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży", "„Jak uchronić dziecko przed przemocą seksualną”", "Webinarium organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego", and "ZOOM 25 październik 2021 r.". On the right side, there is a video thumbnail of a woman named "Iwona Cyris" and a list of participants including "jacek.ruszczewski". The Zoom control bar at the bottom shows options like "Unmute", "Stop Video", "Security", "Participants", "Chat", "Share Screen", "Record", "Reactions", "Apps", and "More". The system tray at the bottom right shows the time as 10:10 on 25.10.2021.

2.2.4 Emisja na portalu nto.pl oraz opublikowanie w wydaniu papierowym Nowej Trybuny Opolskiej tekstów dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2021 r.

Zawartość dotyczy czerwonej części wykresu 14 ze strony 15 oraz fioletowej części wykresu 34 ze strony 32.

Tabela 4. Zestawienie tekstów dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2021 r.

Lp.	Tytuł artykułu w Nowej Trybunie Opolskiej i na portalu nto.pl	Rozmawiający	Data publikacji
1.	Nastoletni świat ryzyka. Partnerstwo czy metoda krótkiej smyczy, czyli jak rozmawiać z nastolatkiem na trudne tematy (PN)	Certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Tomasz Jarczok	2.07.2021
2.	O życiu, destrukcji, narkotykach i możliwym happy Endzie (PN)	Certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Wojciech Fijałkowski	17.09.2021
3.	Trudny temat – różne oblicza przemocy seksualnej (PA)	Psycholog, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy Sebastian Pluta	1.10.2021
4.	Damskie picie (PA)	Certyfikowany psychoterapeuta uzależnień Marzanna Wojtczak-Słowikowska	15.10.2021
5.	Przemoc seksualna wobec najmłodszych. Jak chronić dziecko? (PA)	Psycholog, psychoterapeuta Iwona Cyris	12.11.2021
6.	Myślisz, że HIV ci nie grozi? Koniecznie przeczytaj ten tekst (PN)	Lekarz-specjalista chorób zakaźnych dr Jacek Gąsiorowski	26.11.2021

PrintScreen 5. Artykuł opublikowany w Nowej Trybunie Opolskiej

MATERIAL INFORMACYJNY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO 0010186588

Nastoletni świat ryzyka

Partnerstwo czy metoda krótkiej smyczy, czyli jak rozmawiać z nastolatkiem na trudne tematy. Rozmowa z psychoterapeutą TOMASZEM JARCZOKIEM

przenoszonych drogą płciową i widzimy, że ci ludzie otwierają szeroko oczy ze zdumienia. Część chłopców nie wiedziała, jak prawidłowo używać prezerwatywy. To prosta droga do tego, by stworzyć przestrzeń dla zachowań ryzykownych.

Kto powinien zmierzyć się z taką „trudną rozmową”? Najbliżsi, czyli mama i tata, czy może ciocia albo przyjaciółka rodziny, z którą dziecko ma dobry kontakt? Idealnie, gdy mogą to zrobić rodzice, ale warunek jest jeden: muszą wiedzieć, że udźwigną to, co usłyszą, na przykład wyznanie, że syn czy córka zamierza rozpocząć współżycie teraz, a nie za kilka lat czy po ślubie, jak życzyłby sobie tego rodzic. Dobrze poprowadzona rozmowa zbuduje zaufanie, a to jest istotny czynnik chroniący, nie tylko zresztą przed ryzykownym seksem, ale również przed alkoholem, narkotykami czy dopalaczami. Jeśli natomiast rodzic nie

nas dziwić. Proszę spojrzeć przez pryzmat własnych doświadczeń. Jeśli mamy poważny problem do rozwiązania, a osoba, do której poszliśmy po radę, zamiast dać wsparcie, ocenia nas i atakuje, to trudno mi sobie wyobrazić, że w przyszłości poprosimy ją o pomoc. Z dziećmi jest podobnie.

Wyobraźmy sobie taką sytuację: przychodzi do nas młody człowiek i mówi: mam, tato, koleżdy popalają „trawkę”, ja też chciałbym spróbować. Jak powinien zareagować rodzic? Najważniejsze jest, by nie unikać tematu. Czasami rodzic musi się do takiej rozmowy przygotować, poczytać, zdobyć wiedzę na dany temat. Z dzieckiem trzeba grać w otwarte karty, nie musimy udawać, że jesteśmy ekspertami w każdej dziedzinie. Substancje psychoaktywne w przypadku dzieci są nielegalne i mamy prawo, a nawet obowiązek stawiać granice. Nie musimy być

wiście, że możemy zabronić mu na przykład wyjazdu z przyjaciółmi, ale jest niemal pewne, że odbije się to na naszej relacji. Pamiętajmy też, że by eksperymentować z substancjami psychoaktywnymi, nasza pociecha nie musi wyjeżdżać. Wystarczy, że chodzi do szkoły, spotyka się z przyjaciółmi... Druga strategia – którą obojętnego zaufania, mówiąc na przykład: „puszczam cię na te wakacje, bo ufam, że twoje decyzje są mądre. Nie będę cię sprawdzał po powrocie narkotestami, ale liczę na to, że jednak się powstrzymasz”.

To skuteczniejsze niż szlaban? Oczywiście, choć nigdy nie mamy 100-procentowej pewności, że dziecko nie spróbuje. Taka postawa zmusza natomiast młodego człowieka do zastanowienia. Strach przed utratą zaufania jest istotnym czynnikiem chroniącym. Można wybrać

kojenie własnego sumienia. Mama 14-letniej dziewczyny mówi mi na przykład, że pozwala córce palić przy niej papierosa, żeby ona nie robiła tego poza domem. Moim zdaniem jest to mechanizm obronny, który daje fałszywe poczucie kontroli. Oczywiście trudniej tworzyć zakazy w sytuacji, gdy rodzic jest palący. Widziałem kiedyś świetny mem, który głosił: „dziecko nie pójdzie za twoją radą, tylko za twoim przykładem”. W tym krótkim stwierdzeniu jest zawarta kwintesencja wychowywania.

Jak rozmawiać z dzieckiem, by nie wyjść na zgreda, który kompletnie nie rozumie współczesnego świata? Kluczem jest akceptacja i danie synowi czy córce przestrzeni do wyrażenia siebie. My nie musimy myśleć i zachowywać się tak, jakby oczekiwano tego dziecka, ale ono powinno wiedzieć, że w każdej sytuacji może na nas liczyć. Rodzic ma prawo

Nastolatek wybiera się na pierwsze, samodzielne wakacje. Co powinien zrobić rodzic? Niepostrożenie wsunąć paczkę prezerwatyw do plecaka? Zaproponowanie antykoncepcji to niezły pomysł, ale za tym powinna pójść rozmowa, czyli edukacja. Najlepszym czynnikiem chroniącym przed ryzykow-

z seksualnością pytają już 10-latkowie. Paradoks polega na tym, że wielu rodziców ma odwagę rozmawiać z 16-latkami o narkotykach, czy innych używkach, a o seksie już nie, choć przecież seks – w przeciwieństwie do używek – w przypadku 16-lataka jest legalny.

Przygodny seks to m.in.

PrintScreen 6. Artykuł opublikowany w Nowej Trybunie Opolskiej

MATERIAL INFORMACYJNY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO 0010346709

Myślisz, że HIV ci nie grozi? Koniecznie przeczytaj ten tekst

Rozmowa Mireli Mazurkiewicz z dr. Jackiem Gąsiorowskim, lekarzem specjalistą chorób zakaźnych z poradni dla osób zakażonych wirusem HIV przy ul. Wszystkich Świętych 2 we Wrocławiu.

Wirus HIV bezobjawowo może rozwijać się nawet przez kilkanaście lat. Druga zła informacja jest taka, że w grupie ryzyka jest praktycznie każdy z nas. Mówię o tym, bo mój jest taki, że na zakażenie narażeni są jedynie narkomani i osoby uprawiające przygodny seks. Dokładnie tak. Kilka lat temu na oddział intensywnej terapii trafił około trzydziestoletni mężczyzna w krytycznym stanie i właściwie nie było wiadomo, co spowodowało ten stan. Okazało się, że choruje on na AIDS, choć nie miał o tym pojęcia. Zmarł krótko po diagnozie. Do końca czuwała przy nim żona, parze kilka miesięcy wcześniej urodziło się pierwsze dziecko i dla tej kobiety diagnoza również była szokiem. Mężczyzna

trzy miesiące. Taka opcja na pewno znacząco wpłynie na komfort życia osób zakażonych, bo właściwie ich terapia będzie sprowadzała się do tego, by cztery razy w roku przyjąć zastrzyk.

Proszę powiedzieć kilka słów na temat dróg zakażenia, bo wokół tego również narosło sporo stereotypów. Żeby doszło do transferu wirusa, krew osoby zdrowej musi mieć kontakt z krwią zakażonego. Dlatego narażone są osoby dożylnie przyjmujące narkotyki, które korzystają ze wspólnej igły. Podobnie rzecz się ma w przypadku narkotyków wdechowych, donosowych, gdy dochodzi do uszkodzenia błony śluzowej nosa. Mitem jest natomiast, że ryzykowne jest udzielanie pierwszej pomocy. Nawet przy założeniu

**JEDEN TEST
DWA ŻYCIA™**
Zrób test na HIV.
Dla siebie i swojego dziecka.

Zanim zostaniesz **mamą** zrób wszystkie zalecane badania

alny z osobą zakażoną musi skończyć się zakażeniem.

Uzycie prezerwatywy ograniczyło ryzyko do minimum...

To prawda, choć prezerwatywa nie jest już jedynym środkiem ochrony. Wielu pacjentów uznaje, że używanie jej jest uciążliwe i powoduje dyskomfort, dlatego szukają alternatywy. Często stosowaną obecnie metodą zabezpieczenia przed zakażeniem HIV jest tzw. profilaktyka przedekspozycyjna, czyli PrEP. Polega ona na zażywaniu tabletek, zawierających dwa leki przeciw wirusowe. Przyjmuje się je codziennie – podobnie jak na przykład antykoncepcję hormonalną u kobiet – przez cały czas trwania ryzykownych kontaktów seksualnych (dzień przed i dwa dni po). Taka

2.3 Podsumowanie

Od wiosny 2022 r. realizowany będzie jeden wspólny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, co wynika z nowelizacji kilku ustaw przeprowadzonej w grudniu 2021 r. W ramach realizacji działań w 2022 r. przewiduje się kontynuację współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć edukacyjnych i szkoleniowych - zarówno on-line jak i na żywo - z dotychczasowymi partnerami, tj. z Sądem Okręgowym w Opolu, Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Opolu, a także z Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Opolu.

Podobnie jak w latach poprzednich Ośrodek Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych otrzymał w 2021 r. i będzie otrzymywał nadal wsparcie finansowe przeznaczone na kształcenie i podnoszenie kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne oraz realizację pozamedycznych zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, co jest istotne dla jakości i skuteczności realizowanej terapii. Podobnie wsparcie w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne w zakresie lecznictwa uzależnień otrzymał w 2021 r. i będzie otrzymywał nadal Samodzielny Specjalistyczny Szpital w Branicach.

Realizacja nowego wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii będzie komplementarna z działaniami podejmowanymi w ramach regionalnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

Na podkreślenie zasługuje realizacja w 2021 r. niemal całej aktywności profilaktycznej i badawczej w ramach realizacji programu przeciwdziałania narkomanii oraz programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w formach zdalnych, co odbywało się ze wsparciem Departamentu Cyfryzacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego i może być kontynuowane w zależności od sytuacji epidemiologicznej.

Ważne dla optymalnej realizacji przedsięwzięć profilaktycznych będzie kontynuowanie w 2022 r. przedsięwzięć analitycznych oraz badawczych dotyczących obszaru zachowań ryzykownych młodzieży. Jest to istotne również ze względu na możliwy wpływ toczony w Europie wojny, na sytuację w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.